SUOMI-UNKARI

N:o 2 Hinta 30:— 1954

SUOMI-UNKARI

SUOMI—UNKARI SEURA r.y:n ÄÄNENKANNATTAJA

Julkaisija: **SUOMI—UNKARI SEURA r.y.**

Toimitusneuvosto: **Suomi—Unkari Seuran johtokunta**

Päätoimittaja: **Marja Helin**

Helmikuun 15 pnä 1954

SISÄLTÖ:

Sosiaalivakuutus Unkarissa	siv. 2
Unkarilaisen kylälääkärin elämästä	„ 5
Syrjäisistä asutuksista vauraiksi pitäjiksi . .	„ 10
Uusia asuintaloja Budapestiin	„ 14
Elintarviketeollisuuden kehitys	„ 18
Mistä unkarilaiset runoilijat nykyisin kirjoittavat	„ 22
Budapestin kirjastoja ja lukupuistoja	„ 27
Kosija, novelli, kirj. Boris Palotai	„ 29
Suomi-Unkari Seura toimii	„ 35
Suomalaiset voimistelijat Budapestissa	„ 38
Mainioita tuloksia Budapestin kansainvälisissä uintikilpailuissa	„ 43
Nykyaikaisen viisiottelun maailmanmestari Gábor Benedek	„ 46
Lyhyesti Unkarista	„ 46

Lehti ilmestyy 12 kertaa vuodessa

Toimituksen ja konttorin osoite: **Helsinki, Mikonkatu 8. A. 13.**

TILAUSHINNAT:

Vuosikerta 300 markkaa, irtonumerohinta 30 markkaa.

Tilauksia vastaanottavat kaikki postitoimipaikat ja Rautatiekirjakauppa.

Painettu Helsingissä 1954, Kustannusosakeyhtiö Yhteistyön kirjapainossa.

I kansisivu: Unkarilainen kultamitalivoimistelijatar Agnes Keleti suomalaisten naisvoimistelijain seurassa Budapestin urheiluhallissa. Kuva liittyy kirjoitukseen sivulla 38.

II kansisivu: Kuvamme on sarjasta ”Budapestin kirjastoja ja lukupuistoja”. Kansallismuseon puutarhassa istuskeleva vanha eläkkeennauttija ehtii lukuhetkenään tutustua jo useihin runoihin paksussa ”Seitsemän vuosisadan runoutta”-nimisessä antologiassa.

III kansisivun kuva on myös Budapestin kansallismuseon puutarhasta. Kirjalainaamo on sijoitettu tyylikkääseen paviljonkiin ja mukavat puutarhatuolit asetettu lukuhaluisen yleisön käyttöön. — Kuvasarjamme jatkuu sivulla 27.

IV kansisivun kuva on Budapestissä pidetyistä kansainvälisistä uintikilpailuista: naisten 100 metrin vapaauinnin voittajaa Kató Szökeä onnittelee hänen valmentajansa Istvánnal Hunyadfi.

Sosiaalivakuutus Unkarissa

Viime vuosina on Unkarissa järjestetty koko maata käsittävä terveydenhoito-organisaatio. Ennen vapautusta oli vakuutettujen lukumäärä suhteellisen pieni, vain 30,9 % koko väestöstä, ja vakuutettujen oli itse maksettava puolet vakuutusmaksuista. Nyt on vakuutus ilmainen, sillä työnantaja, joka useimmissa tapauksissa on valtio, huolehtii maksuista. Vakuutuksen piiriin kuuluvat kaikki työläiset ja virkailijat, tuotanto-osuuskuntien talonpojat, papit, taiteilijat, korkeakoulujen ja yliopistojen opettajat, ammattikurssien oppilaat, alkeis- ja keskikoulujen oppilaat, jotka asuvat koulukodeissa, osuuskunnissa toimivat ja tammikuun alusta lähtien myös yksityisesti työskentelevät käsityöläiset. Yli 60 % väestöstä nauttii nyt maksuttomasta vakuutuksesta.

Vakuutetut huolehtivat itse sosiaalivakuutukseen liittyvistä asioista. Työläiset valitsevat keskuudestaan työpaikkansa "sosiaalivakuutusneuvoston", joka valvoo asioiden hoitoa. Jokaisessa komitaatissa valitaan niin ikään sosiaalivakuutuskomitea hoitamaan vakuutuksen piiriin kuuluvia asioita. Sosiaalivakuutusjärjestelmän hallinnosta vastaa Ammattiliittojen Sosiaalivakuutuskeskus, SZTK, joka toimii maan Ammattiyhdistysneuvoston, SZOT'in, johdon alaisena. Kymmenettuhannet työtätekevät osallistuvat vakuutustoimen tarkkailuun yhteiseksi hyväksi taistellen samalla entisen virkavaltaisuuden poistamiseksi.

KETKÄ NAUTTIVAT VAKUUTUKSEN SUOMISTA EDUISTA? Vakuutetut ja heidän omaisensa pääsevät osallisiksi monista erilaisista taloudellisista eduista. Vakuutukseen oikeutettuja ovat vakuutuksenottajan lisäksi hänen jälkeläisensä, hänen sisaruksensa tai sisar- ja velipuolensa aina 16 ikävuoteen saakka. Jos viimeksimainittujen opiskelu jatkuu tämän ikävuoden jälkeen, pidentyy vakuutusaika 24 ikävuoteen saakka. Vakuutukseen ovat sitäpaitsi oikeutettuja työtätekevän naisen aviopuoliso täytettyään 60 vuotta, työtätekevän vanhemmat, isovanhemmat tai kasvatusvanhemmat sekä työtätekevän avioparin vanhemmat. Iästä riippumatta on jokainen vakuutetun sukulainen, joka on täydellisesti menettänyt työkykynsä, oikeutettu vakuutukseen.

LÄÄKÄRINHOITO, LÄÄKKEET, SAIRAALA- JA SANATORIOHOITO JA VIRKISTYSMAHDOLLISUUDET. Ammattiliittojen sosiaalivakuutusjärjestelmä turvaa vakuutetuille ja heidän omaisilleen ilmaisen lääkärinhoidon sekä tarpeen vaatiessa ilmaisen oleskelun sairaalassa tai sanatoriossa. Sairaala- tai sanatoriohoito kestää korkeintaan vuoden, mutta tuberkuloositapauksissa kaksi vuotta. Koska Unkarin terveydenhoitopolitiikka erityisesti korostaa ennakolta ehkäisevän hoidon merkitystä, on niille, joiden tila vaatii lepoa, järjestetty mahdollisuus lepokodissa tai sanatoriossa oleskeluun. Ilmainen oleskelu näissä kestää yleensä kolme viikkoa, mutta aikaa voidaan joissakin tapauksissa pidentää viikolla.

Sosiaalivakuutuksen puitteissa saavat vakuutetut myös ilmaisia lääkkeitä ja sairaanhoitovälineitä. Sairaaloissa ja sanatorioissa olevat potilaat saavat lääkkeet kokonaan ilmaiseksi, mutta kotona sairastavat maksavat 15 % lääkkeiden hinnasta. Myös viimeksimainitut saavat ilmaisia rokotuksia kulkutauteja vastaan, lääkehoitoa tuberkuloosi-, sukupuolitauti- ja sokeritautitapauksissa jne. Äitien ja lasten suojelun toteuttamiseksi jaetaan tarpeellisia lääkkeitä ja ravintoaineita, kuten äidinmaitoa jne. ilmaiseksi.

Hammaslääkärit ovat myös vakuutetuille maksuttomia. Suuremmista korjauksista kuten kruunuista, siltahampaista ja proteeseista potilas maksaa pienen osan.

ÄIDIN JA LAPSEN SUOJELU. Unkarin Kansantasavalta huolehtii erityisesti äidin ja lapsen hyvinvoinnista. Työlainsäädännössä määrätään, että nainen saa olla työssä vain sellaisessa ammatissa, joka sopii naisen rakenteelle. Tuleva äiti on neljännestä raskauskuukaudesta kuudenteen imetyskuukauteen asti siirrettävä helpompaan työhön, mutta hänen palkkansa on silti pysytettävä samana. Raskauden aikana on äidin käytävä vähintään kolmessa lääkärintarkastuksessa. Neuvoloissa hänellä on tilaisuus saada jatkuvasti ohjeita.

Työssä käyvän naisen synnytysloma on kolmen kuukauden, joissakin tapauksissa neljän kuukauden pituinen ja sinä aikana hän saa ammattiliittojen sosiaalivakuutusjärjestelmän kautta koko palkkansa raskausavustusten ja muiden korvausten muodossa. Jokainen äiti saa lapsensa syntyessä valtiolta 400 forintin arvoisen äitiysavustuspak-

kauksen. Ansioäiti ja kotona työskentelevä nainen, jonka mies kuuluu sosiaalivakuutuksen piiriin, saavat edellämainittujen avustusten lisäksi lapsen syntyessä rahalahjan, jonka suuruus on 700 forinttia ensimmäiseltä ja 600 seuraavilta.

Työssä käyvä äiti saa imettää lastaan palkallisena työaikana. Ammattiliittojen sosiaalivakuutusjärjestelmä on määritellyt imettävälle äidille kaksi 45 minuutin taukoa tätä varten.

Jos lapsi, joka ei ole vielä täyttänyt kahta vuotta, sairastuu ja äidin on jäätävä kotiin hoitamaan häntä, maksaa sosiaalivakuutus tarpeen vaatiessa aina kahden kuukauden ajalta hänelle hoitokorvausta. Jos lapsi on alle vuoden vanha, saa äiti hoitokorvauksen koko sairauden ajalta, mikä vaikeissa tapauksissa saattaa merkitä koko vuotta.

Jos perheessä on kaksi tai useampia lapsia, maksetaan lapsilisää, jonka suuruus määräytyy lasten lukumäärän mukaan. Jos äiti on yksinään huolehtimassa lapsesta, maksetaan lapsilisä myös ainoasta lapsesta.

HOITOKORVAUS, INVALIDI- JA VANHUUSELÄKE. Ansiokyvytön työntekijä saa sairauskorvausta sairautensa ensimmäisestä päivästä lähtien. Sairauskorvaus lasketaan työkyvyttömyyden takia menetetyn palkan mukaan. Jos työntekijä on ollut lyhyemmän aikaa kuin kaksi vuotta jatkuvasti työsuhteessa — siirtyminen toisesta työpaikasta toiseen ei merkitse työsuhteen katkeamista — on sairauskorvaus 65 % palkasta. Työsuhteen kestettyä kahdesta neljään vuoteen on korvaus 75 %, viidestä kymmeneen vuoteen 85 % ja yli kymmenen vuotta 100 % palkasta. Sairaalassaoloajalta saa työntekijä puolet sairauskorvauksesta, mutta jos hänellä on huollettavia omaisia, 80 % palkasta.

Kuolemantapauksen sattuessa sosiaalivakuutus maksaa työntekijän tai hänen perheenjäsenensä hautauskulut. Jos työntekijä joutuu työpaikallaan onnettomuuden uhriksi, hänelle maksetaan työkyvyn menetystä vastaava korvaus. Jos hän menettää kokonaan työkykynsä joko tapaturman tai sairauden kautta, hän saa invalidieläkkeen. Tämä maksetaan myös siinä tapauksessa, että työkyvyttömyys on ohimenevää. Tapaturmakorvauksen ja invalidieläkkeen suuruus vaihtelee invaliditeettiasteen mukaisesti 30—75 % palkasta.

Vanhuuseläke maksetaan miehille 60 ja naisille 55 ikävuoden jälkeen, mikäli he ovat olleet työssä vähintään 10 vuotta. Eläkkeeseen ovat oikeutettuja vakuutetun leski ja orvoiksi jääneet lapset, hänen vanhempansa ja vieläpä isovanhempansakin.

Tavallinen tarina tavallisista ihmisistä

Tohtori Kunszenti lähdössä aamukierrokselleen.

Unkarilaisen kyläläákärin elämästä

Piliscsaban lääkäri, tohtori Imre Kunszenti heräsi tuona syysaamuna aikaisemmin kuin tavallisesti. Hän pukeutui nopeasti ja jo muutaman minuutin kuluttua rätisi hänen moottoripyöränsä kylän kaduilla. Kylän asukkaat, jotka jo olivat pihoillaan tai matkalla työhön, katselivat hänen jälkeensä arvaillen, mihin hänen matkansa johti ja kuka mahtoi olla sairaana. Moottoripyörä pysähtyy István Lászlón talon edustalla. Ei ole kysymyksessä tavallinen sairaskäynti. Rouva Lászlő on eilen synnyttänyt toisen lapsensa. Lääkäri valvoi synnytystä yhdessä kätilön kanssa ja kaikki kävi hyvin. Nyt lääkäri on tullut tarkastuskäynnille. Äiti kiittää lääkäriä ja osoittaa lastaan, joka vielä nukkuu rauhallisesti kehdossaan. Se on sadaskuudeskymmenes lapsi, joka on syntynyt vuoden aikana Tonavan mutkassa sijaitsevassa Piliscsaban kylässä.

Näin alkaa Piliscsaban lääkärin Imre Kunszentin työpäivä . . .

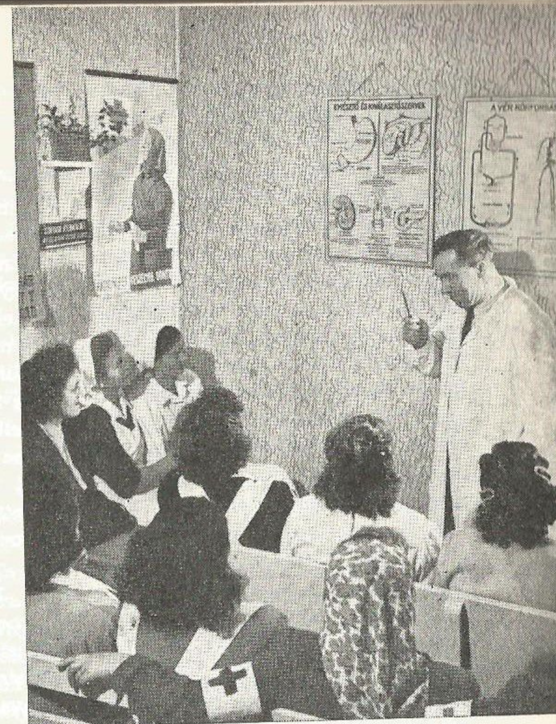
Piliscsaba on Pilisvuoriston leveän laakson kylä. Kylässä on vähän laidunmaita ja peltoja ja asukkaat työskentelevät suurimmaksi osaksi Pilisin kaivoksissa, tehtaissa ja metsissä.

Tähän kylään asettui kaksikymmentäneljä vuotta sitten nuori lääkäri, tohtori Imre Kunszenti.

Hänen hiuksensa ovat jo harmaantuneet ja silmien ympärille muodostuu ryppyjä varsinkin hänen nauraessaan.

"Nykyisin en enää kaipaa mihinkään. Piliscsabasta on tullut kotiseutuni", lääkäri kertoo. "Sotaa edeltäneinä vuosina ikävöin usein kaupunkiin, sillä lääkärin elämä maaseudulla muodostui yksitoikkoiseksi harmaaksi arkipäiväksi, hän menetti kunnianhimonsa ja kykynsä kehittyä ammatissaan.

Nimittämistäni seuranneina ensimmäisinä vuosina tein ehdotuksen toisensa jälkeen komitaattivirkamiehille ja eri ministeriöille, laadin aloitteita kylän juomaveden parantamisesta, sairaiden vastaanoton järjestämiseksi sairaaloihin, työssä käyvien vanhempien lasten hoidon järjestämiseksi, ilmaisten lääkkeiden saamiseksi varattomille sairaille jne. Aloitteeni ja ehdotukseni jäivät kuitenkin

toteuttamattomiksi asiakirjoiksi."

Tohtori Imre Kunszentin tapaus on samanlainen kuin muidenkin maaseutulääkärien. Unkarilaisen kylälääkärin oli käytävä hyödytöntä taistelua korkeampien terveydenhoitoviranomaisten ja välinpitämättömien kylähallinnon edustajien kanssa. Kylissä vallitsi korkea imeväis- ja tuberkuloosikuolleisuus.

Tohtori Kunszenti noutaa kylän terveystilannetta koskevat muistiinpanot ja sanoo: "Tahtoisin lukea vain pari vertailukohtaa, joista näkyy, kuinka kylälääkärin elämä ja toiminta on muuttunut.

Viereisellä sivulla: Tri Kunszenti tarkastaa kerran viikossa kylän pikkulapsia terveystalon vastaanottohuoneessa. Tällä sivulla: Biliscsaban terveyskomitean jäsenet kuuntelevat tohtorin esitelmää.

Vuonna 1938 syntyi Piliscsabassa kuusikymmentäyhdeksän lasta, joista neljätoista kuoli ensimmäisellä ikävuodellaan. Yhtä korkea oli kuolleisuus imeväisten keskuudessa myös ennen vuotta 1938. Vuonna 1953 syntyi lokakuun loppuun mennessä satakuusikymmentä lasta ja vain kaksi imeväiskuolleisuustapausta ilmeni. Vuonna 1938 kuoli viisikymmentä kylän asukasta, tänä vuonna oli kuolleita lokakuun loppuun mennessä vain kaksikymmentä ja useimmissa tapauksissa kuolemansyynä oli vanhuudenheikkous."

Lääkäri vaikenee hetkeksi. Avoimesta kirjasta hän lukee kylän terveydellistä kehitystä osoittavia tiedonantoja. Vuonna 1938 oli kylässä kahdeksan dysenteriatapausta (imeväisillä joskus esiintyvä epideminen suolistokatarri) — vuonna 1953 ei ainoatakaan. Tuberkuloosikuolleisuus laski myös kolmanneksella sotaa edeltäneistä vuosista.

"Kuinka tämä on mahdollista?"

"Se on todella aiheellinen kysymys", tohtori Kunszenti vastaa, "sillä onhan kysymys samasta kylästä ja olenhan aina yhtä tunnollisesti yrittänyt hoitaa sairaitani. Muutos alkoi silloin, kun vapautetun Unkarin hallituspolitiikka asetti erääksi tärkeimmistä tehtävistään maaseudun jälkeenjääneisyyden poistamisen. Kylien terveydenhoito tuli myös kansan asiaksi. Ennen sotaa en voinut ajatellakaan, että voisin työskennellä yhdessä kylän asukkaiden kanssa terveydenhuollon alalla.

Samanaikaisesti asukkaiden olosuhteiden parantuessa muuttui heidän ajattelutapansa, heistä tuli sivistyneempiä, valveutuneempia. Esimerkiksi minun pitämilläni kansantajuisilla luennoilla terveydenhoidon alalta oli viime syksynä ja talvena kuulijoita aina salin täydeltä. Kylän naisista muodostimme terveyskomitean, jonka jäsenet valvovat kylän puhtaustilannetta ja auttavat minua. He ensiksi esittivät minulle, että kylään olisi rakennettava terveystalo. Pitäjän kansanneuvosto antoi meille rakennuksen tätä tarkoitusta varten ja terveydenhoitoministeriö myönsi korjauksiin tarvittavat varat. Nyt suoritetaan terveystalossamme jo äitiysneuvontaa ja imeväisikäisten tarkastusta uusissa valoisissa suojissa. Odottaville äideille ei anneta ainoastaan neuvoja vaan tarpeen vaatiessa myös lääkkeitä ja vitamiineja. Ensimmäistä lastaan odottavat äidit ja ne, joilla synnytyksen yhteydessä on odotettavissa joitakin häiriöitä, lähetän lähellä sijaitsevan sairaalan gynekologiselle osastolle tai Budapestin naistenklinikalle. Jokaisen vastasyntyneen rokotamme BCG:llä.

Terveystalossa suoritetaan myös joukkotarkastuksia tuberkuloosin ja syövän toteamiseksi. Tuberkuloositarkastukset ovat saaneet aikaan tuberkuloosikuolleisuuden huomattavan alenemisen. Viime vuoden syöpätarkastuksissa havaitsimme kolmella naisella pahanlaatuisia kasvannaisia. Lähetin heidät heti Budapestiin saamaan erikoishoitoa ja jokainen heistä parantui täydellisesti. Tarkastuksien edellä terveyskomitean naiset tekevät valistustyötä kylässä tarkastuksiin osallistumisen puolesta ja tämä työ on ollut tuloksellista.

Kylän väestöstä kuuluu suuri enemmistö sosiaalivakuutuksen piiriin. Sairaustapauksissa vakuutetut saavat paitsi ilmaisia lääkkeitä, myös hoidon sairaalassa, parantolassa tai terveyskylpylässä sekä rahallisen korvauksen sairauden ajalta. Eläkkeellä olevien sairashoito on järjestetty samalla tavalla.

☆ ☆ ☆

Tohtori Imre Kunszentin ääni yhä lämpenee, kun hän kertoo, miten maaseutulääkärin ei enää tarvitse tuntea itseään syrjäytetyksi ja yksinäiseksi.

"Keksittiin myös tapa, miten maaseutulääkärit voivat jatkuvasti seurata lääketieteen kehitystä. Kylälääkärien jatko-opinnot järjestettiin seuraavalla tavalla: me saamme viikottain määrättyä lääketieteen alaa käsittelevän opintoaineiston ja kerran kuukaudessa me Pestin komitaatin maaseutulääkärit kokoonnumme Budapestin Rókus-sairaalaan keskustelemaan tästä aineistosta, vaihdamme kokemuksia ja opimme toisiltamme uutta. Näiden yhteisten opintotilaisuuksien lisäksi pitävät yliopiston professorit meille luentoja ja ovat muutenkin apunamme opinnoissa.

☆ ☆ ☆

Tohtori Kunszenti näyttää meille kylän terveystaloa, lastenseimeä ja päiväkotia isommille lapsille. Jokaisessa näistä laitoksista huolehtivat lapsista koulutetut hoitajat ja terveyskomitean jäsenet. — Näemme myös rakenteilla olevan kaivon. Kadut ja pihat ovat mallikelpoisen siistejä. Kylän asukkaat tervehtivät ystävällisesti lääkäriään. Jo kaukaa huutaa eräs pieni tyttönen: "Tohtorisetä, minä sain viisi laskennossa!" (Tämä on paras numero.) Tuuheaviiksinen mies näyttää lääkärille kirjettä, jonka hän on saanut yliopistossa opiskelevalta pojaltaan. Lääkäri lukee kirjeen ja iloitsee siitä yhdessä vanhuksen kanssa. Tämä lääkäri elää kylänsä asukkaiden mukana ja onnellisena siitä, että tulokset hänen elämäntyöstään alkavat vihdoinkin näkyä.

Syrjäisistä asutuksista

vauraiksi pitäjiksi

16. VUOSISADAN alussa oli suurin osa Unkaria turkkilaisten vallan alaisena. Miehitys, joka kesti yli 150 vuotta, vaikutti hävittävästi maahan, vieläpä muutti miehitettyjen osien luonteen. Niinpä Tonavan itäpuolella sijaisevat Alföldin kaupungit ja kylät hävitettiin maan tasalle ja laajat alueet autioituivat.

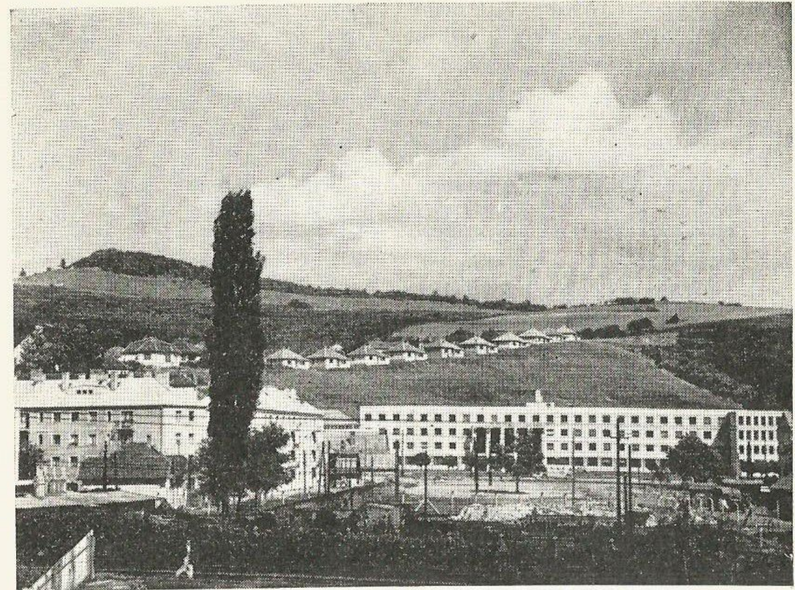
Turkkilaisten lähdettyä alkoi elämä hitaasti elpyä. Asuttujen alueiden suuri etäisyys toisistaan vaikeutti maanviljelystä, sillä talonpoikien oli usein tehtävä päiväkausien matka päästäkseen pelloilleen. Niin syntyivät asutukset, jotka alunperin olivat kevät- ja kesätöiden aikana viljelysväen tilapäisenä asuinpaikkana.

Viljelysalueiden lisääntyessä kasvoi myös näiden tilapäisten asutusten lukumäärä ja niistä muodostui vähitellen vakinaisia asuinpaikkoja.

Aikojen kuluessa syntyi erilaisia siirtoasutuksia. Oli aivan hajallaan olevia asutuksia, jotka eivät olleet missään yhteydessä liikenneväyliin ja jotka oli rakennettu ilman yhtenäistä suunnitelmaa luonnonolosuhteiden mukaan. Sitten oli niinsanottuja riviasutuksia, joissa asumukset olivat sijoittuneet enimmäkseen peltotien varrelle. Nyiregyházan alueella Itä-Unkarissa oli noin kymmenen, viisitoista asumusta rakennettu yhteen ryhmään ja ne muodostivat ns. pensassiirtoasutuksen. Nämä asutukset käsittivät noin 25 % maaseudusta ja niille kuuluu yli 2,2 miljoonaa hehtaaria maata. Tällä alueella on arviolta 225 000 asuinrakennusta ja niissä elää vakituisesti noin 1,2 miljoonaa ihmistä.

Ennen Unkarin vapautusta näiden asutusten talonpoikaisto eli kurjissa olosuhteissa. Entisen järjestelmän aikana ei vallassa olijoilla ollut pienintäkään mielenkiintoa tämän ihmisryhmän elinkysymysten järjestämiseen. Heidän mielestään päinvastoin kaupunkien ja kylien siirtoväestön oli pysyttävä sosiaalisessa ja sivistyksellisessä takapajuisuudessa, jotta sitä voitiin mahdollisimman perusteellisesti riistää. Lukutaidottomuus, korkea imeväiskuolleisuus, sairaudet, joihin ei saatu lääkärin apua, suuri ruumiillinen ja henkinen hätä olivat ominaisia näille maalaisasutuksille.

Maaseudun kasvot muuttuvat: luoteis-Unkarissa sijaitsevan Salgótarjánin maaseutukeskuksen uusia virastorakennuksia, taustalla uusia asuntorakennuksia.

Asukkaat elivät täydellisessä eristyneisyydessään eivätkä viikko- ja kuukausimääriin käyneet edes läheisimmässä kylässä. Kesäisin he olivat sidottuja kartanon maatöihin. Syksyisin ja talvisin eristivät tiettömät rapakot ja lumikinokset heidän asuinsijansa, ja aikaisin laskeutuva pimeyskin pakotti heidät pysymään sisällä. Nämä ihmiset oli pakotettu yksinäisyyteen, vain harvoin he näkivät vieraan ja seurustelivat tuskin keskenäänkään. Kulttuurista ja sivistyksestä saattoi tuskin puhua näiden asutusten yhteydessä. Lääkäri ja koulu olivat useiden tuntien kävelymatkan päässä ja jos halusi tehdä ostoksia tai korjauttaa jotakin, oli käveltävä 10—15 kilometrin matka lähimpään kylään. Ei edes postinkulkua ollut järjestetty. Tällainen maalaiskartanossa työskentelevä talonpoika ja hänen perheensä olivat todella vankeja, kartanon vankeja.

Hajallinen kartanoasutusten sijainti vaikeutti talonpoikien taloudellista ja sivistyksellistä kehitystä. Kartanotalonpoikien olosuhteet saattoivat viime kädessä perusteellisesti parantua vain kartanojärjestelmän hävittämisen

kautta. Koska tällaista tehtävää ei voitu suorittaa käden käänteessä, pyrki kansandemokraattinen hallitus ensisijassa siihen, että asukkaat jättäisivät kartanot ja muodostettaisiin uusia pitäjiä. Niissä voitaisiin luoda olosuhteet, jotka ovat mahdollisia vain kaupungeissa ja suuremmissa maalaiskeskuksisa.

Kartanojärjestelmän purkaminen tapahtuu asteittain. Se alkoi siten, että hallitus perusti seuduille, joilla oli runsaimmin kartanoasutusta, hallintoelimen, niin sanotun kartanokeskuksen. Nämä neuvoston tapaiset elimet, joihin kuului mahdollisimman laajojen kartanotalonpoikaispiirien edustajia, ovat samalla valtiovallan paikallisia elimiä kuten neuvostot pitäjissä ja kaupungeissa. Kartanoasukkaat valitsevat neuvoston jäsenet keskuudestaan ja neuvoston toiminta ulottuu kaikille niille aloille, jotka turvaavat asukkaille heidän olosuhteittensa jatkuvan paranemisen. Tämä ensimmäinen ja ratkaiseva askel merkitsee, että kartanoväki lopultakin määrää itse omasta kohtalostaan.

Jokainen kartanokeskus on ydin, jonka ympärille myöhemmin muodostuu pitäjä. Jotta uuden pitäjän luominen ja kehittyminen sujuisi suunnitelmallisesti, on sitä varten laadittu tarkka suunnitelma. Se, että talonpojat nyt itse hoitavat asioitaan, että he näkevät suunnitelmasta jo kuvan tulevasta kylästään ja voivat itse valita oman talonsa paikan, vaikuttaa heihin innostavasti ja vetää heitä kartanokeskukseen. Valtio edistää rakennustoimintaa myöntämällä kaikille kartanoasutuksista pitäjiin muuttaville halpakorkoisen lainan, jonka takaisinmaksuaika on kaksikymmentä vuotta. Sitäpaitsi saa talonpoika, joka haluaa rakentaa uuden talon, rakennustarpeet 37 % normaaleja päivänhintoja halvemmalla.

Samassa määrin kuin uusien asuintalojen määrä kasvaa, rakennuttaa valtio erilaisia kunnallisia rakennuksia. Valtio huolehtii koulujen ja sosiaali- ja kulttuurirakennusten pystyttämisestä, perustaa katuverkoston ja varustaa uudet asutukset kone- ja traktoriasemilla, hyvillä maanteillä, vesi- ja sähköjohdoilla ja ottaa myös huomioon niiden liittämisen kastelulaitossuunnitelmaan. Viimeisten kahden, kolmen vuoden aikana on 139 kartanokeskusta muodostettu itsenäisiksi pitäjiksi ja talonpojat ovat valtion tukemina rakentaneet noin 4 000 yhden tai kahden huoneen asuintaloa.

Vastamuodostetut pitäjät eivät merkitse olosuhteiden parantumista vain noille 4 000 perheelle, sillä yhteisöelämän eduista pääsevät kylän asukkaiden ohella osallisiksi myös lähellä sijaitsevien kartanoasutusten asukkaat. Ei ole yhdentekevää, joutuuko kartanotalonpojan lapsi käymään koulua 11 tai 2 kilometrin päässä. 139

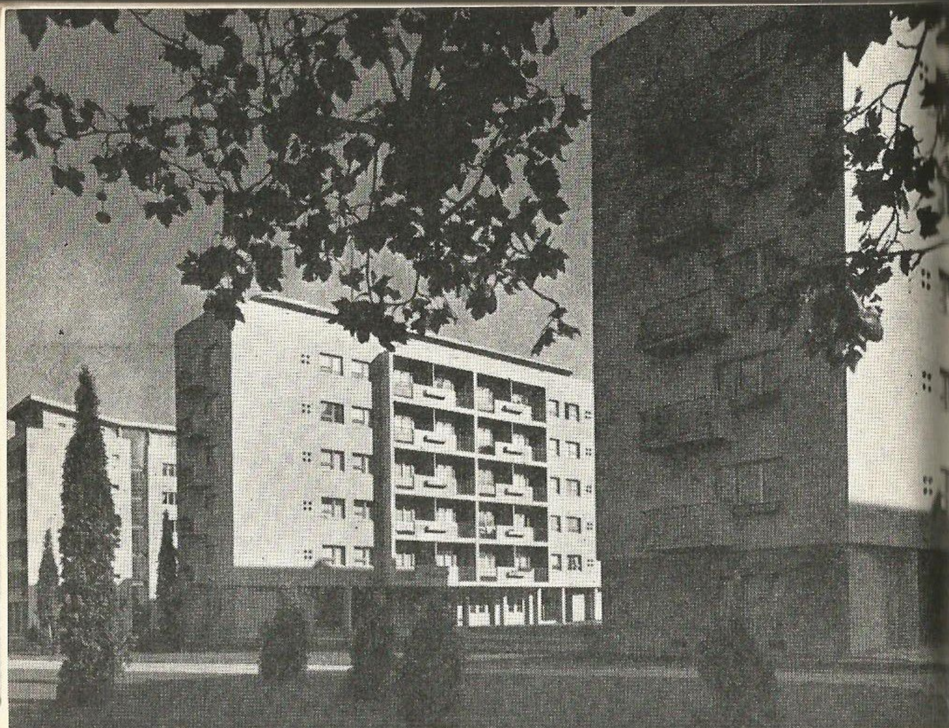

uutta pitäjää turvaa 73 000 kartanoasutuksen noin 305 000 kohoavalle asukasmäärälle ihmisenarvoisen elämän ja mahdollisuuden aineelliseen ja henkiseen kehitykseen.

Maan neljä suurinta kartanoaluetta olivat Szegedin, Kecskemétin, Hódmezövásárhelyn ja Debrecenin kaupunkien ympäristössä, suurella Unkarin alangolla. Uusia pitäjiä muodostettaessa on Szegedin ympäristön kartanokeskuksista syntynyt 9 uutta pitäjää, joista esim. Asotthalomin pitäjä käsittää 11 000 hehtaarin alueen ja 8 200 asukasta ja Balástyan pitäjä 10 700 hehtaaria ja 5 700 asukasta. Itse Szegedin kaupungin alue on yli 80 000 hehtaaria ja siellä on lähes 140 000 asukasta. Nämä kaksi uutta pitäjää ovat 25 km:n päässä aikaisemmasta hallintokaupungistaan Szegedistä. Balástyan talonpoikien ei enää tarvitse matkustaa 50 kilometriä tarvitessaan virallista todistusta tai hoitaakseen jotakin muuta asiaa. Szegedin alueelle perustettujen yhdeksän uuden pitäjän muodostamisen yhteydessä on kaupungin jättiläispinta-alasta irroitettu lähes 70 000 hehtaaria ja 50 000 kaupungin asukasta on siirtynyt kuntien asukkaiksi.

Kecskemétin ympäristöön on 93 000 hehtaarin suuruiselle alueelle syntynyt 8 uutta pitäjää ja kolme kartanokeskusta, joiden yhteinen asukasmäärä on yli 80 000. Kaupungin suunnaton pinta-ala on tässä yhteydessä pienentynyt yli 70 000 hehtaarilla ja asukasluku noin 34 000:lla. Tiszan itäpuolella sijaitseva Debrecen, joka pinta-alaltaan oli eräs maailman laajimpia kaupunkeja, käsitti lähiympäristöineen 95 000 hehtaarin alueen, jolla asui 130 000 henkilöä. Eräs sen ympärille syntyneistä uusista pitäjistä on muodostettu 1 000:sta maalaistalosta, joiden yhteinen maa-alue on 14 000 hehtaarin suuruinen ja joissa asukkaita on 3 700. Valtion antaman lainan avulla rakennettiin vajaassa kolmessa vuodessa 120 uutta asuintaloa ja kylällä on nyt oma hallintorakennus, koulu, terveystalo, lastenseimi, päiväkoti, kulttuuritalo, posti, arteesinen kaivo ja sähkövalo sekä linja-autoyhteydet läheiseen suurpitäjään Balmazujvárosiin ja Hajduszoboszlón kylpyläpaikkakunnalle.

Missä liikenneyhteydet, juomavesiolosuhteet ja maaperä sallivat, tullaan uusia asutuskeskuksia perustamaan samoille paikoille, missä turkkilaisvallan aikana oli kyliä. Näin on jo tapahtunut esim. kaakkoisunkarilaisessa Csongrádin komitaatissa, missä uusi asutuskeskus perustettiin enää vain historiassa säilyneen Oföldeákin paikalle. Historiallismaantieteellisten perinteiden kunnioitus näkyy siinä, että uudet pitäjät saavat nimensä vanhojen tuhottujen kylien mukaan.

Valoisia ja ajanmukaisia uusia asuintaloja Budapestissa.

UUSIA ASUINTALOJA Budapestiin

Unkarin Kansantasavallan uuden hallitusohjelman mukaisesti tullaan vuonna 1954 rakentamaan 40 000 uutta asuntoa (vuonna 1953 rakennettiin 23 000 uutta asuntoa). Sitäpaitsi hallitusohjelma edellyttää, että kaikki valtion hallussa olevat asuinrakennukset korjataan ja uudistetaan. Elokuun 1 p:nä aloitettiin korjaustyöt useiden Budapestin katujen varsilla ja monissa maaseutukaupungeissa. Korjaukset tehdään suunnitelman mukaisesti kaduittain. Näin säästetään huomattavasti rakennus- ja tarveaineiden kuljetukseen tarvittavaa aikaa ja kustannuksia.

UNKARISSA ON VAPAUTUKSEN JÄLKEEN RAKENNETTU KYMMENIÄTUHANSIA ASUINTALOJA

Viime vuosien aikana on Unkarin teollisuus- ja kaivoskaupungeissa ollut käynnissä suurenmoinen asuntorakennustoiminta. Tonavan rannalla, 70 kilometriä Budapestista etelään on uusi teollisuuskaupunki Sztálinváros kirjaimellisesti putkahtanut esille maasta ja Pohjois-Unkarissa Kazincbarcikassa rakennetaan parhaillaan uutta kaupunkia. Näiden kaupunkien asukkaille rakennetaan kymmeniätuhansia uusia asuntoja. Vanhoja teollisuus- ja kaivoskaupunkeja kehitetään suunnitelman mukaisesti ja niissäkin valmistuu uusia asukkaita varten paljon asuinrakennuksia. Ozdin ja Diósgyörin teollisuuskeskuksissa samoinkuin Salgótarjanin, Oroszlányn, Komlón, Várpalotan ja Tatabányan kaivoskaupungeissa syntyy nykyaikaisia perhetaloja ja suuria asuntokomplekseja niin nopeassa tahdissa, että sellaista oli vaikea aikaisemmin kuvitella. Yksistään eteläunkarilaisessa Komlón kaivoskaupungissa rakennettiin vuosien 1948 ja 1953 välisenä aikana 9 000 asuntoa ja vuonna 1953 yli 1 400 asuntoa. Näiden suurten lukujen valossa on maan pääkaupunki hieman jäänyt jälkeen. Vaikka siellä on suoritettu useita suuria rakennustöitä, on niiden suhteellinen määrä pienempi kuin muualla. Kaupungin useihin osiin viime aikoina kohonneet tai vielä rakenteilla olevat komeat asuntokorttelit ja taloryhmät ovat todisteena huolenpidosta, mitä kansandemokraattinen järjestelmä osoittaa työtätekeville. Budapestin IV piirissä rakennetaan parhaillaan komeaa asuntorakennuskompleksia unkarilais-neuvostoliittolaisen laivayhtiön työntekijöille. Näiden rakennusten yhteyteen pystytetään myös suurenmoinen kulttuuritalo. Pääkaupungin XX piiriin rakentavat valtion rautatiet ryhmän 6-kerroksisia asuintaloja, joihin tulee yhteensä 243 asuntoa. Kaupungin keskustassa, Kansanarmeijan torin varrella on äskettäin valmistunut 240 asuntoa käsittävä 6-kerroksisten talojen kompleksi. 1, 2 tai 3 huonetta käsittävät huoneistot tyydyttävät kaikkia asukkaiden mukavuusvaatimuksia.

NYKYAIKAISEN BUDAPESTILAISEN ASUINTALORYHMÄN JÄRJESTELY

Tällaisessa uudessa asuintaloryhmässä asuvan äidin ei tarvitse olla huolissaan lapsestaan lähtiessään työhön tai asioilleen kaupungille. Talossa on lasten päiväkoti, lastentarha ja -seimi ja suljetussa sisäpihassa vielä kaksi leikkikenttää lapsia varten. Lapsia hoitavat lastentarhanopettajat ja lapsilla on tilaisuus leikkiä sydämensä halusta valoisissa, ajanmukaisesti varustetuissa suojissa. Imeväisiässä olevien

lasten hoito on erittäin huolellista, heidän huoneeseensa saa äitikin tulla vain valkeassa takissa ja ihmettäville äideille on varattu oma erityinen huoneensa. Talojen rakentajat eivät ole ajatelleet vain lapsia vaan myös aikuisia. Heitä varten talossa on marmoripylväin koristettu kaunis kerhosali, jonka kalustuksena on mukavia nojatuoleja, pöytiä ja itämaisia mattoja. Täällä pidetään kokouksia, esitelmätilaisuuksia jne. viihtyisässä ympäristössä. Tarpeen vaatiessa voidaan nojatuolit ja pöydät siirtää pois ja sijoittaa saliin istumapaikat 200—300 henkilölle. Asuintalojen julkisivut osoittavat jo uutta sosialistis-realistista tyylipyrkimystä ja niiden hillitty koristelu sulautuu kauniisti katukuvaan tehden sopusointuisen kokonaisvaikutelman.

SUUNNITELMALLINEN RAKENNUSTOIMINTA — TYYLILTÄÄN YHTENÄINEN KAUPUNKIKUVA

Unkarissa on ryhdytty mielenkiintoiseen kokeiluun rakennussuunnittelun alalla. Uudet asuinrakennusten piirustukset nimittäin asetetaan nyt yleisön arvosteltaviksi. Suunnitelmat esitellään näyttelyissä, joissa paitsi pohjapiirustuksia ja perspektiivipiirustuksia on luonnollisessa koossa oleva malli kustakin huoneistotyypistä. Seiniä kuvaavat pahvi- tai kangasrakennelmat ja "huoneet" on sisustettu oikein huonekaluin. Näin asuntojen tulevat haltijat saavat selvän kuvan siitä, millaisilta heidän huoneensa tulevat näyttämään. Näyttelystä he saavat ehkä vihjeitä kalustukseen nähden ja voivat suorittaa mittauksia huonekalujensa sijoittamiseksi. Mutta näyttelyillä on toinenkin tarkoitus, niissä kävijät voivat kiinnittää arkitehdin huomion myös mahdollisiin puutteisiin ja esittää toivomuksiaan.

Uusien asuntotalojen rakentajat ottavat joka suhteessa huomioon asukkaiden toivomukset ja vaatimukset pyrkien luomaan niin mukavia ja miellyttäviä asuntoja kuin mahdollista. Jos asukas esim. toivoo huoneistoonsa suurempia seinäpintoja voidakseen helposti sijoittaa huonekalujaan, otetaan tämä toivomus huomioon ja pohjapiirustukseen tehdään tarpeellinen muutos. Erityisesti huolehditaan siitä, että kylpyhuoneiden tuuletus tapahtuu suoraan joko ikkunan tai venttiilin kautta. Useat asukkaat toivovat seinään rakennettuja komeroita ja tämä on myös otettu huomioon.

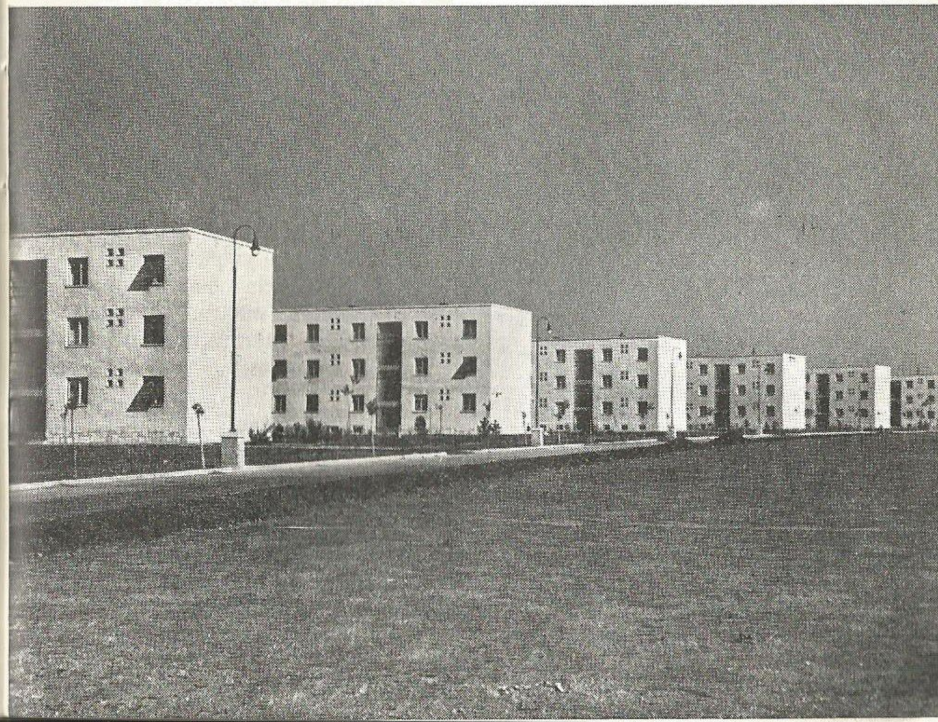
Viime aikoina rakennettuja taloja on useata eri tyyppiä. Niiden joukossa on suuria asuntotaloja, esim. Harmat-utcan varrella Budapestin X piirissä rakennetaan parhaillaan 5-kerroksista 143 huoneistoa käsittävää rakennusta, joka on osa suuremmasta taloryhmästä, sekä huvilamaisia puutarhan ympäröimiä rakennuksia. Valtion rakennustoiminnasta huolehtivat elimet pyrkivät luomaan myös uusien rakennusryhmien ympäristöt mahdollisimman rauhallisiksi ja sopusointuisiksi. Jos talot tulevat aikaisemmin rakentamattomalle alueelle, suunnitellaan talojen läheisyyteen puisto. Jokaisessa puistossa on lasten leikkikenttä hiekkalaatikkoineen ja muine leikkipaikkoineen.

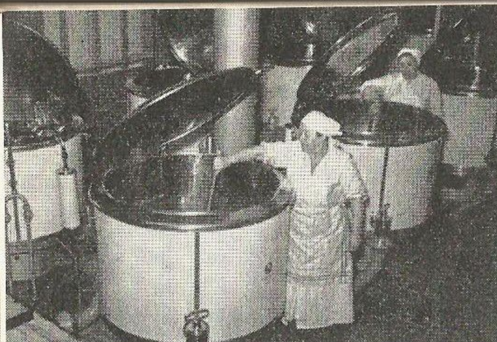
Uudet rakennusryhmät liittyvät elimellisesti kaupunkikuvaan, sillä niiden suunnittelussa otetaan huomioon paikalliset olosuhteet ja ympäröivät rakennukset, jolloin niiden antama kokonaisvaikutelma on miellyttävä.

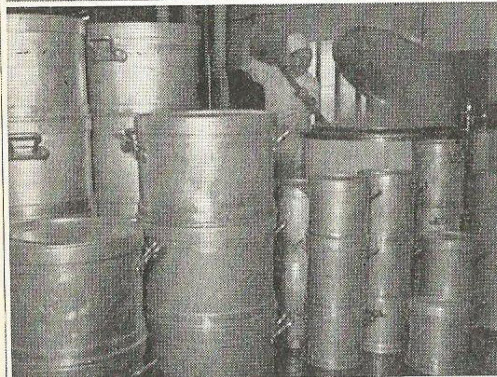
Uusien talojen tyyli ja pohjapiirustukset eivät syntyneet käden käänteessä. Rakentajat ovat paljon neuvotelleet, ennenkuin tämänhetkisiin tuloksiin on päästy. Uuden rakennustyylin luomisessa on suuri merkitys ollut kiertokyselyllä, jonka Unkarin Arkkitehtiliitto pani alulle kesällä v. 1952. Kysely koski rakennusministeriön toimeenpanemassa tyyppitalojen piirustuskilpailussa saatuja tuloksia, joista ammattimiehet ja asukkaat antoivat arvostelunsa.

Keskustelu jatkuu edelleen ja arkkitehdit pyrkivät rakentavan arvostelun avulla tyydyttämään kansan tarpeita ja luomaan sille joka suhteessa tyydyttäviä, nykyaikaisia, mukavia ja rauhallisia koteja.

Ryhmä kolmikerroksisia uusia asuintaloja.

Kuvamme ovat unkarilaisesta elintarviketehtaasta, joka valmistaa ruokaa erilaisille työpaikoille lähetettäväksi. Ylinnä laitoksen suuria sähkökattiloita, keskellä pakkausta kuljetusastioihin, alinna kuljetusastioita puretaan autosta työpaikalla.

Elintarvike-teollisuuden kehitys

Päivälehdessä "Magyar Nemzet" ilmestyi äskettäin artikkeli, jossa kerrottiin uuden hallitusohjelman puitteissa tehdyistä suurista investoinneista elintarviketeollisuuden kehittämiseksi. Kosketeltuaan aluksi eräitä tämänhetkisiä puutteita mainitulla teollisuuden alalla lehti siirtyi käsittelemään toimenpiteitä, joihin on ryhdytty elintarviketeollisuuden edistämiseksi. Seuraavassa artikkelin pääkohdat:

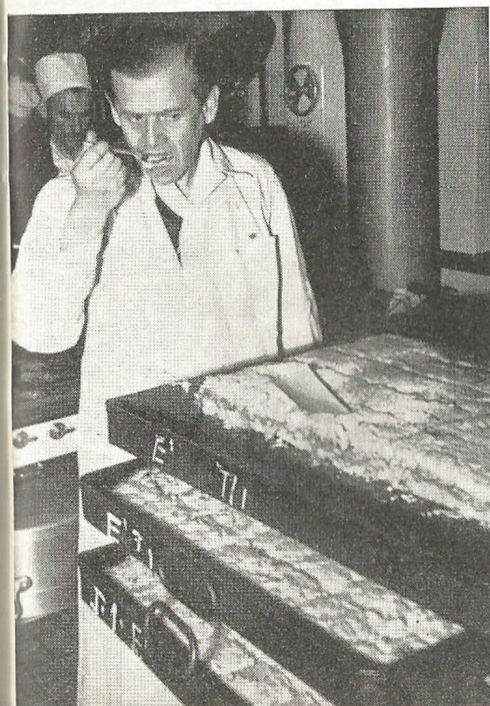
Nykyaikaistaakseen elintarviketeollisuutta ja kohottaakseen sen tuottavuutta hallitus korotti jo vuoden 1953 aikana alunperin suunniteltua investointien määrää 55 %. Tuntuvien määrärahalisäysten avulla joudutettiin suunniteltuja investointeja huomattavasti. Jo vuoden 1953 aikana ryhdyttiin toteuttamaan useita rakennus- ja uudistussuunnitelmia, jotka oli ensin tarkoitettu vasta seuraavaksi vuodeksi. Näiden toimenpiteiden ansiosta saavutettiin tuottavuuden kohoaminen, valikoiman laajentuminen ja laadun parantuminen elintarviketeollisuuden eri aloilla.

Uusia yrityksiä

Ensimmäiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin, jotka takasivat teollisuuslaitosten kapasiteetin täydellisen hyväksikäytön, ja näin saavutettiin tuotantokapasiteetin nousu. Aivan lähitulevaisuudessa aloitetaan useiden uusien elintarvikkeita valmistavien teollisuuslaitosten rakentaminen. Voidaan sanoa, että tällä tärkeällä alalla ei tule olemaan ainoatakaan tuotantolaitosta, jolle ei huomattavilla investoinneilla, uusilla laitteilla ja uudenaikaisilla tuotantomenetelmillä luotaisi edellytyksiä tuottavuuden kohottamiseen ja laadun parantamiseen.

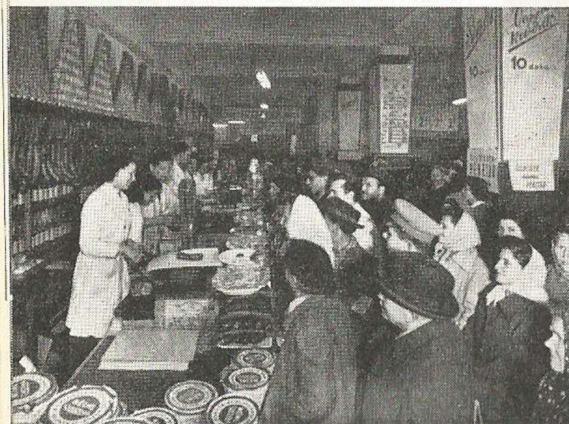
Investointeja ei ole tehty vain sen vuoksi, että väestö saisi vaihtelevampaa ja terveellisempää ravintoa ja että se saisi yhä suurempia määriä parhaimman laatuisia elintarvikkeita. Investoinnit merkitsevät myös elintarvikealan työläisille suuria etuja. Uusien rakennusten ja laitteiden avulla parannetaan heidän työ-

Vasemmalla herkullinen hedelmäpiirakka saa asiantuntijan hyväksymisen. Oikealla kypsyy liha- ja vihanneslaatikkoa koko uunirivistön mittakaavassa.

Viereisellä sivulla: Syväjäädytteiden valmistus on tullut Unkarissa yhä yleisemmäksi. Kaupoissa on saatavana mm. syväjäädytettyjä vihanneksia, hedelmiä ja paistamista vailla olevia leivonnaisia. — Kuvasarjamme esittää piirakoiden syväjäädytystä. *Kuvassa* 1 piirakkataikina kaaviloidaan ja täyte pannaan sisään, minkä jälkeen piirakat pussitetaan. — *Kuva* 2 osoittaa, miten piirakkapussit joutuvat syväjäädyttämöön. *Kuvassa* 3 perheenäiti ostoksilla. Kotiin saavuttuaan hän panee taikinan uuniin. Kädenkäänteessä siitä kypsyy herkullinen piirakka.

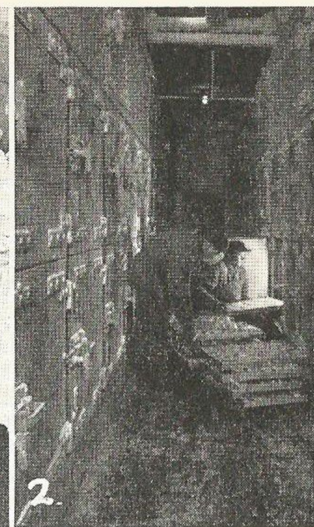
Vas. ylhäällä oleva kuva on suuresta vihannespakkaamosta, *vieressä* näkymä eräästä Budapestin ruokatavarakaupasta.

olosuhteitaan ja heidän raskasta työtään koneellistetaan. Suuria summia käytetään työnsuojelun, terveydenhoidon ja muiden sosiaalisten etujen turvaamiseen työläisille. Niinikään pannaan painoa maataloutta lähellä olevien teollisuusalojen kehittämiseen ja tavarakuljetusten koneistamiseen.

Investointeja tehtäessä kiinnitetään huomio ensi sijassa tärkeimpiä kulutustavaroita tuottaviin tehtaisiin. Leipomoteollisuuteen on jo sijoitettu huomattavia summia. Paljon ennen suunnitelman edellyttämää määräaikaa saatiin valmiiksi kahden leipätehtaan rakennukset Länsi-Unkarissa, yksi leipätehdas Pohjois-Unkarin teollisuus- ja kaivosalueella ja pääkaupungissa sekä

useissa pienemmissä kaupungeissa laajennettiin ja ajanmukaistettiin monia leipomoita.

Kansan ravitsemukselle niin tärkeä ala kuin maito- ja maitotuoteteollisuus on myös saanut suuria investointeja. Äskettäin on aloittanut toimintansa maan suurin maidonjalostuslaitos Zalaegerszegissä. Meijereiden ja muiden maidonjalostuslaitosten verkosto tulee käsittämään koko maan ja jokainen komitaatti saa tämän suunnitelman toteuttamiseksi asukaslukuaan vastaavan määrärahan.

Teurastamoja, lihanjalostuslaitoksia, myllyjä, säilyketehtaita ja jäähdyttämöjä rakennetaan

Lihateollisuuden tuotteiden laadun parantamiseksi laajennetaan ja uudistetaan teurastamoita ja lihanjalostustehtaita sellaisissa keskuksissa kuin Székesfehérvárissa, Debrecenissä, Ozdissa jne. Myllyjen yhteyteen rakennetaan uusia varastosuojia. Oman riisituotannon kasvu edellyttää myös riisimyllyjen tuotantokapasiteetin lisäämistä. Hedelmänviljelyskeskuksissa laajennetaan säilyketehtaita ja samanaikaisesti elintarvesäilykkeiden määrän lisääntyessä lisätään jäähdytyslaitosverkostoa. Debrecenin ja Györin uudet jäähdyttämöt ovat jo toiminnassa. Borsodissa on aloitettu jäähdyttämön rakentaminen ja Kaposvárissa valmisteilla olevaa jäähdytyslaitosta on kiirehditty.

Koska elintarviketeollisuus hallitusohjelman mukaisesti kasvaa lähivuosina nopeammin kuin alkuperäiset suunnitelmat edellyttivät, ryhdyttiin heti uusien teknillisten suunnitelmien laatimiseen. Työt sujuvat sellaisessa tahdissa, että ohjelman toteuttaminen näyttää täysin varmalta.

Miklos Hubay:

Mistä unkarilaiset runoilijat nykyisin kirjoittavat

Unkarin kirjallisuudesta, joka on aina ollut ylpeä runsaasta runoudestaan, on tähän asti puuttunut suurimuotoinen runollinen luomus, joka ei käyttäisi vain eepillistä kertojansävyä, vaan jossa huomattavaa aihetta olisi käsitelty välittömällä lyyrillisellä innoituksella. Ajattelemme tässä yhteydessä sellaisia runoluomuksia kuin Byronin "Childe Harold", Nekrasovin "Kuka elää onnellisena Venäjällä?", Victor Hugon "Hirmuvuosi" jne. Unkarilaisessa kirjallisuudessa voitaisiin viitata ainoastaan Petöfin laajaan, erään vallankumouksellisen tarinaa kuvaavaan runoelmaan nimeltä "Apostoli", joka heijastaa runoilijan persoonallisia tuntoja ja on siten alusta loppuun saakka luettava puhtaan lyriikan piiriin kuuluvaksi.

Viime vuosisadalla elänyt unkarilainen klassikko János Arany oli varmaankin oikeassa selittäessään, että lyyrillisten teosten vähäisyys johtui siitä, että kansan laajat kerrokset eivät silloin tunteneet olevansa historian kulkuun aktiivisesti vaikuttamassa eikä kansa silloin voinut innostaa runoilijoitaan käsittelemään elävän historian suuria aiheita. Tätä käsitystä tukee seikka, että juuri vallankumouksen runoilijat, kuten edellämainittu esimerkki osoittaa, näyttävät olevan taipuvaisia kuvaamaan aikansa suuria aiheita kansaneeposten maalailevaan tapaan, mutta samalla voimakkaalla persoonallisella ja lyyrillisellä paatoksella.

Myös Venäjän voitokkaan proletaarivallankumouksen runous, Bednyi, Blok, Majakovski, osoittaa, että siellä missä kansa on itse ryhtynyt ohjaamaan kohtaloitaan, ovat myös runoilijat löytäneet tien laajoihin muotoihin, jotka vastaavat uutta ylipursuavaa lyyrillistä ajatus- ja tunnesisältöä.

Unkarin vapauttamisen jälkeen kansandemokratian vahvistuessa on samantapaisia ilmiöitä havaittavissa myös Unkarin runoudessa. Yhä useammin ilmestyy runokokoelmia, joiden runot liikkuvat yhden keskeisen aiheen ympärillä ja joita kannattaa alusta loppuun saakka yhtenäinen innoitus. Zoltán Zelkin "Laulu uskollisuudesta ja kiitollisuudesta", jonka runoilija kirjoitti Stalinin 70-vuotispäivän johdosta, on osoituksena siitä, kuinka jo huomattavaa tunnustusta saanut runoilija on omaksunut uuden ajatussisällön luoden sitä vastaavan uuden muodon, jossa eepilliseen laajamittaisuuteen yhtyy oodin juhlavuus ja persoonallisen tunteen välittömyys.

Samoihin aikoihin esiintyy Ferenc Juhász, nuori runoilija, joka kuvaa köyhää maalaislapsuuttaan kansanrunouden runsain ja tähän saakka tuntemattomin värein. Nämä runot, esim. "Isäni" ja "Sánthan perhe" muistuttavat luonteeltaan ja laajuudeltaan eepillistä runoelmaa, mutta eivät kuitenkaan ole sitä, vaan pikemminkin muistoissa elävää tai juuri koettua todellisuutta, joka heijastuu omalaatuisen alkuvoimaisen lyyrikontemperamentin läpi.

Samaan ryhmään kuuluu Lajos Kónyan viimeinen runokokoelma "Kaivoslauluja". Kónya, joka aloitti runoilijantyönsä kansakoulunopettajana eräässä

pienessä kaivoskaupungissa ja valittiin myöhemmin Unkarin Kirjailijaliiton pääsihteeriksi, tuntee vieläkin läheisen yhteenkuuluvaisuutensa Unkarin kaivostyöläisten kanssa. Kaunein todistus tästä suhteesta on hänen runokokoelmansa.

Viime viikkoina julkaistut kolme unkarilaista runokokoelmaa on kaikki omistettu suurille aiheille. Yksi niistä kuvaa Unkarin neuvostotasavaltaa v. 1919, yksi on omistettu Nikos Belojanniksen muistolle ja yksi tekee kunniaa taistelulle rauhan puolesta.

Peter Kuczka kuuluu niiden nuorten runoilijoiden sukupolveen, jotka tulivat julkisuuteen vasta maan vapauttamisen jälkeen. Siihen asti hänen tuotantonsa oli antanut aihetta väittelyyn ja vastakkaisille arvioinneille. Alusta lähtien hän esiintyi selväpiirteisesti porvarillisia kirjallisuuden virtauksia vastaan. Runoilijana hän oli tienraivaaja kärsien kaikki aloittelevan runoilijan puutteet, joiden vaikutusta hänen voimakas runoilijanäänensä ei aina pystynyt peittämään. Nuorelle runoilijalle suhteellisen pitkän vaikenemisen jälkeen, kahden, kolmen vuoden kuluttua hän julkaisi teoksen, joka osoitti niiden olevan oikeassa, jotka koko ajan olivat luottamuksella seuranneet hänen runoilijankehitystään. Ne vuodet, joina hän julkaisi vähän, täytti valmistautuminen suureen tehtävään, hiljainen työ ja niiden aikana kypsyi hänen taiteellinen lahjakkuutensa. Teos, jonka hän nyt toi esille, oli niin aiheeltaan kuten käsittelytavaltaankin suurisuuntainen, se on kuvaus Unkarin Neuvostotasavallasta vuonna 1919.

”Kaikille!” — näillä sanoilla alkoi Leninin kuuluisa rauhanjulistus ja nämä sanat valitsi Kuczka suuren runosikermänsä otsikoksi.

Eräässä runoelman osassa hän viittaa myös rauhaa julistavaan Leniniin: ”Ketkä uneksivat omenankukista? Suojahaudoissa sotilaat. Keiden mieleen tulivat visertävät pääskyset? Tulitauoilla sotilaiden. Ketkä ajattelivat Lenzin lämpimiä iltoja ja maan povella kiiltävää auraa? Veressä ja liassa — vain sotilaat. Mutta kuka ajatteli heitä itseään, kuka ajatteli sotilaita?”

Viimeiseen kysymykseen runoilija vastaa Leninin nimessä, joka ”seisoi tuolla ylhäällä ja osoitti tulevaisuuteen kaikille, kaikille, kaikille!”

Nidoksen kolmekymmentä runoa on omistettu Unkarin vallankomoukselle, suuren Lokakuun vallankumouksen ensimmäiselle lapselle. Aiheiden moninaisuus heijastaa noiden suurten päivien intensiivistä tunnelmaa, niiden inhimillistä rikkautta. Kuczka laulaa eri aiheista erilaisilla runomitoilla elvyttäen Unkarin runouden traditionaalista monimuotoisuutta. Kansanlaulun, ballaadin muodon, vapaan mitan ja klassillisten runomittojen käyttö vaihtelee runon ajatussisällön mukaan. Erilaiset tunnetilat, riemu, valitus, hellä muistelu, taistelunhalu ovat leimaa-antavina eri aiheiden kuvailussa osoittaen samalla, kuinka voimakkaana vuoden 1919 muisto edelleen säilyy Unkarin kansan mielessä. Tätä muistoa voi kuvata vain esittämällä koko tunteiden asteikon.

Sándor Asztalosin runouden päälähteen muodostaa Unkarin kansanrunous, jonka suuri musikaalisuus on ollut merkityksellinen tekijä runoilijalle, joka Kodályn oppilaana on laajasti perehtynyt Unkarin ja naapurikansojen musiikkiin.

Asztalos on omistanut uuden runoelmansa ”Elämän sankari” Belojanniksen muistolle.

Ensimmäinen osa ”Esinäytös aamunkoitteessa” kuvaa runollisen innoituksen syntyä, kuinka tieto Belojanniksen kuolemasta herättää runoilijan sielussa jännittyneen valmiustilan, kuinka tuo tila jatkuu siihen ratkaisevaan hetkeen, jolloin säkeet purkautuvat runoilijan huulilta ilmaisten samalla valitusta ja jylisevää voitonjulistusta. Toinen osa kuvaa tuomion langettamisen hetkeä laajeten samalla kuvaamaan kaikkien niiden tuomitsemista — Zojan, Gabriel Périn, Fucikin — jotka Belojanniksen tavoin antoivat henkensä saman aatteen puolesta yhtä rohkeina.

Kolmannen osan nimenä on ”Syvin helvetti”. Siinä kuvataan Kreikassa ja muualla tapahtuvaa julmaa ihmisteurastusta, josta kirjoittaessaan runoilijaa ”kiduttaa häpeä siitä, että hänellä on kieli”.

Asztalos kuvaa lyödyn ja uudelleen henkiinheränneen fasismin luomia kuolemanleirejä, Makronisosta ja Kotshedoa. Voisiko runoilija kertoa näistä kauhuista purematta kieltään poikki häpeästä. ”Mutta ei ole armoa! Minun on jatkettava! En voi vaieta, koska en saa vaieta, koska häpeä polttaa myös sydäntäni, minun on jatkettava kertomustani, jotta nämä asiat tulisivat tunnetuiksi ja te näkisitte.”

Asztalosin runoelman neljäs osa on nimeltään ”Viesti”. Se kuvaa teloitusta, mutta varsinaisesti sankarillisen elämän olemusta. Kuolemaantuomitun viimeisinä kuukausina tulevat koko elämän muistot voimakkaina tietoisuuteen. ”. . . Ennenkuin elämän viimeinen kipinä sammui, avautui Nikosin sydän kuin jättiläismäinen ikkuna . . .” Ja Grammoksen taistelumuistojen keskeltä nousee selviä näkyjä tulevaisuudesta: ”Ystäväni, viime hetkellä näen menneisyyden ja tulevaisuuden samanaikaisesti”. Menneisyyden ja tulevaisuuden ristitulessa kuolema muuttuu merkityksettömäksi ja siitä tulee ylevä esikuva.

Runoelman loppuosassa kerrotaan, kuinka uudet teot kasvavat

tästä jalosta esikuvasta, kuinka Belojanniksen tehtaan seiniin piirretty Nikos-nimi osoittaa kansoille tietä rauhaan. Sillä kreikkalaisen Belojanniksen kuva ei ole etäinen kuva eikä rauha ole mikään abstraktinen käsite. Molemmista pätevät runoilijan sanat: "Joka mainitsee nimesi, joka katsoo kuvaasi, hän on ajatellut lastaan tai morsiantaan".

Myös György Somlyón satasivuisessa runoelmassa "Rauhantunnustus" on eräs runo omistettu Belojannikselle. Tämä runoelma sisältää yhteenvedon nuoresta ja rikkaasta elämästä. Homeroksen ruusuisen aamuruskon sijasta kuvataan nykyisen Kreikan verentahraamaa aamuhämärää. Kuvataan nuorten kokousta Sorbonnessa Jacques Duclosin johdolla — aamuhetkeä Budapestin kadulla runoilijan vaimon kiiruhtaessa työhön. Kampaustaan kadun kulmassa kohentavan nuoren naisen kuva sulautuu näkyyn, jonka aamulehden uutinen loihtii eteen: Pjongjangia jälleen pommitettu, kuvataan partisaaneja, guerilla- ja maquismiehiä Euroopan eri maiden metsissä, muistoja Budan piirityksen ajoilta, häpeällisiä muistoja vuodelta 1944 ja muistoja siitä, mikä pesi häpeän pois, maan uudelleensyntymistä vapauttamisen jälkeen. Ja kaiken tämän läpi kuvastuu koko ajan runoilijan kiintymys omaan kotiseutuunsa, lapsuusajan järvimaisema ja tuulen tutunomainen kohina puiden latvoissa ja aallokossa, joka pitää runoilijan sydämen vahvana ja auttaa runolijaa, joka on kerännyt itseensä koko maailman, säilyttämään oman itsensä.

Tämä vaihteleva, eri aiheiden mukaan muuttuvin runomitoin kirjoitettu suuri runoelma on kuitenkin yhtenäinen, sillä sen kaikkia yksityiskohtia kannattaa palava suuri rakkaus rauhaan. Historian eri vaiheiden antama opetus on yksinkertainen kuin kansansatu ja tätä opetusta julistavat myös rauhanpuolustajat, jotka "nahkalaukku selässä" valmistautuvat matkaan taistellakseen iloisen työn ja rakkauden puolesta, kukistaakseen ikuisiksi ajoiksi seitsenpäisen lohikäärmeen ja löytääkseen onnen haltijattaren..."

Somlyó mainitsee eräässä runossaan runoilijanimet Tihonov, Aragon, Neruda ja Hikmet ja hän on näiden rauhanpuolustajien unkarilainen taistelutoveri. Vuosikausien ajan hän on työskennellyt kääntääkseen heidän teoksiaan unkarinkielelle ja toiminut tälläkin tavoin kansojen välisen yhteisymmärryksen puolesta. Tässä työssään Somlyó on oppinut paljon maailmankirjallisuuden nykyisiltä suurilta runoilijoilta, mutta ei vain nykyisiltä. Runoelmansa rakenteessa ja yleismaailmallisessa aiheessaan hän on seurannut erästä suurimmista, Victor Hugo'ta, viime vuosisadan voimakasäänisintä rauhanpuolustajaa.

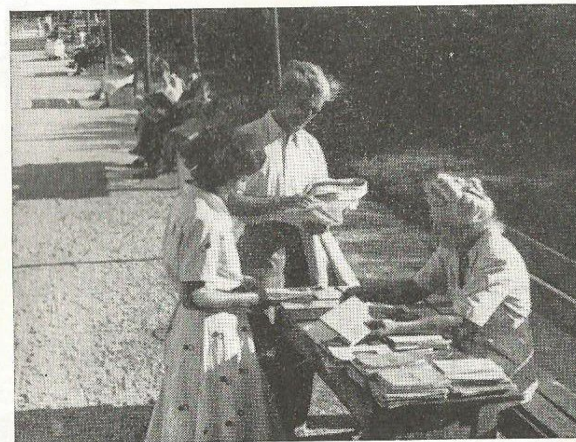

BUDAPESTIN KIRJASTOJA JA LUKUPUISTOJA

(Jatkoa II. ja III. kansisivulta)

Budapestin kaupunginkirjaston haaraosastot järjestävät kesäisin maksutonta kirjalainausta leikki- ja kävelypaikoissa, puistoissa ja julkisten laitosten puutarhoissa. Näitä kirjastoja suosivat erikoisesti vanhemmat ihmiset ja lapsiaan ulkoiluttavat nuoret rouvat. Puistokirjastoilla on ammattitaitoiset kirjastonhoitajansa, jotka auttavat lukijoita neuvoilla ja selityksillä. — Kuvassa yllä lukusali Széchenyi-kirjastosta. — Oikella kirjalainausta eräässä Budapestin lukupuistossa.

KOSIJA

Kirjoittanut BORIS PALOTAI

Tämän kertomuksen tapahtumapaikka on Tonavan varrelle nouseva Sztálinváros, Stalin-kaupunki, josta tulee Unkarin Kansantasavallan raskaanteollisuuden rauta- ja terästuotannon monumentaalinen keskus. Unkarilainen kirjailija on oleskellut pitkän aikaa Sztálinvárosin työläisten parissa ja ikuistanut kertomuksissaan siellä näkemäänsä ja kuulemaansa.

Tämä oli jo kolmas kevät nousevassa kaupungissa. Kulttuuritalon pihalla eivät edellisenä keväänä istutetut persikkapuut olleet vielä kasvaneet sen enempää kuin lapset viereisessä koulussa. Mutta uusien leveiden katujen varrella kohosivat jo kastanjapuut, jotka oli siirretty tänne kaukaa valtion puutarhasta. Kuorma-autot olivat tuoneet hoikat voimakkaat taimet, jotka nopeasti juurtuivat asfalttikatuja reunustaville nurmikaistoille, samoin kuin nuoriso, joka oli virrannut tänne kaukaisista kylistä ja teollisuusalueilta, oli alkanut tuntea paikan kotikaupungikseen, ikäänkuin he olisivat syntyneetkin siellä.

Tällaisia ajatuksia risteili Gyurka Törökin päässä leutona huhtikuun iltana yleisön jäädessä pitkäksi aikaa kulttuuritalon pihaan, vaikka esitys oli aikoja sitten päättynyt ja muutenkin oli jo myöhäistä. Osa nuorisoa vetäytyi taaemmaksi, eräät istuivat penkeillä, eräät nojasivat seinään tai aitaan. Hiljainen puheensorina täytti pihamaan. Välillä hyppelehti heleä nauru sinne tänne aivankuin sähkökipinä kytkentätaulussa. Silloin värähti myös Gyurka Törökin käsi hänen pitäessään Marien kättä omassaan, ilman että hän katsoi tyttöä. Joku viritti laulun, heleät äänet yhtyivät siihen, ja pian piha kajahteli laulun helkkeestä.

Betoninsekoitusprikaati ja Gyurkan prikaati olivat nytkin yhdessä. Pitäen kiinni toistensa olkapäistä he lauloivat antaumuksella ja ka-

Viereisellä sivulla kuva Budapestin parlamenttitalon kirjastosta.

jauttivat säkeitten loput niin pitkään, että kaulasuonet pullistuivat ja kasvot muuttuivat helakanpunaisiksi.

Gyurkakin lauloi ajoittain mukana, mutta kun Marie vaikeni ja katseli eteensä suurilla ruskeilla silmillään, lopetti hänkin ja tuijotti toisia. Hän huomasi vanhan Vinczen, muurarimestarin, joka jo hyvän joukon yli 40 vuotta oli työskennellyt rakennustelineillä ja jonka ihon tuuli ja aurinko oli parkinnut pergamentin kaltaiseksi, niin että hän näytti kaksi kertaa vanhemmalta kuin mitä todellisuudessa oli. Etusormi pystyssä hän selitti jotakin ympärillä seisoville. Välillä hänen katseensa osui pariin tai oikeastaan vain Marieen. Gyurkan korviin kantautui osia hänen puheestaan.

”Hän ei edes tiennyt, olivatko normit ja prosentit jotakin syötävää... niin tietämätön hän oli, kun hän tuli tänne, pieni Marie Morzsa... ja nyt hän haluaisi prikaatin mukana telineille... rappaamaan! Eihän hän ole vielä oikein munasta kuoriutunut...” Ja sitten ukko nauraa mörisi päälle.

Gyurkan sydän löi kiivaasti ja hän tunsi ikäänkuin palan kurkussaan. Siellä puhuttiin heistä tai oikeammin Marie Morzsasta. Tietysti täytyi hänen valittunsa herättää kaikkien huomiota, lapsen joka viisi kuukautta sitten oli saapunut Sztálinvárosiin. Tieto, että täällä rakennetaan suuria, oli houkutellut hänet paikalle. Tosin hän olikin hyvin arka ja neuvoton nähdessään rakennustelineiden ja betonipalkkien rykelmät, työnvilskeen, valtavat nostokurjet, ruoppauskoneet ja betoninsekoituskoneet...

”Varmaan pelästyit, Marie, ja olisit mieluimmin palannut takaisin?” Gyurka kysyi kerran myöhemmin, mihin tyttö ravisti nauraen päätään. Ei, pelkoa hän ei tuntenut. Marie Morzsa oli urhoollinen tyttö, jo varhain hän oli menettänyt isän ja äidin, ja vaikka sukulaiset kohtelivatkin häntä hyvin kylässä, täytyi hänen kuitenkin jo lapsena ansaita itse leipänsä. Hänellä oli sydän, mutta myös järki ja kieli oikealla paikalla, ja hän ajoi matkoihinsa tunkeilevat nuorukaiset, jotka ahdistelivat häntä luullen, että orpo maalaistyttö ei olisi turhantarkka eikä liikoja kursailisi.

”Olen tullut tekemään työtä enkä hakemaan sulhasta”, vastasi tyttö joka kerta tiukasti, ja Gyurka, joka kuunteli vähän matkan päästä, tuli silloin aina oikein hyvälle mielelle ja asetti tiilet niin nopeasti toistensa päälle kuin itse mestari Maksimenko, joka oli saapunut Neuvostoliitosta tähän nousevaan kaupunkiin opettamaan nopeaa muurausta. Tuskin pysyivät apulaiset Gyurkan tahdissa. Silloin kiinnitti Marie häneen huomiota, hän katseli Gyurkan salamannopeita kädenliikkeitä, leveäharteisen nuorukaisen ruumiin rytmillistä liikuntaa, ja

tytön suuret silmät nauliutuivat poikaan loistavina, kirkkaina ja terveinä, kastanjaa muistuttavina.

”Kunpa minäkin joskus voisin tuon oppia!” hän huudahti aivan tahtomattaan. Ja Gyurka Török, joka aina mielellään jakoi kokemuksiaan tovereille, ryhtyi nyt koko sydämellään ja sielullaan opettamaan Marieta. Opettaminen rakennusmaalla oli kyllä hauskaa, mutta kun he työn jälkeen, vuoron vaihduttua kävelivät kahden rannalla ja hiljaisella rinteellä, oli Gyurkalla sellainen tunne, että koko rakentaminen ja kaikki normit ja prosentit, kaikki ammatin niksit ja konstit olivat hyviä vain siksi, että ne tekivät mahdolliseksi heidän kahden tapaamisen. Nytkin, kulttuuritalon pihamaalla hänellä oli senlaatuinen tunne. Varmasti nuo kaikki olivat jääneet paikalle, jotta hän voisi tehdä heille ilmoituksen, jota hän jo päiväkausia oli valmistellut.

Marien pieni karhea käsi pujahti hänen käteensä, ikäänkuin tyttö olisi vaistomaisesti halunnut rohkaista häntä johonkin. Hän rykäisi ja nousi ylös.

”Kuulkaa, toverit”, hän lausui hieman käheämmin ja kovemmin kuin oli tarpeellista. Hän otti muutaman askeleen eteenpäin, samalla kun hän etsi tilaisuuteen sopivia sanoja. Vanha Vincze kohotti pensasmaisia punaisia kulmakarvojaan ja nyökkäsi hänelle, lähellä olevat kääntyivät kaikki häneen päin ja prikaati lopetti laulunsa.

”Asia koskee Marie Morzsaa ja itseäni...”, Gyurka sanoi viitaten tyttöön, joka nojasi päätään punaisilla lipuilla koristettua seinää vasten ja seisoi liikkumatta.

”Tehän tiedätte, että hän on orpo”, Gyurka Török jatkoi.

”Sen me tiedämme”, kuului vanha Vincze sanovan.

”Ja juuri koska hänellä... ei ole isää eikä äitiä... — tässä hän astui askeleen eteenpäin — niin ajattelimme... että pyytäisin teiltä hänen kättänsä.”

Sisällä ja pihamaalla tuli hiljaista. Monissa silmissä kuvastui hämmästys, uteliaita katseita suuntautui Gyurka Törökiin, häntä mittailtiin aivankuin hänessä olisi havaittu jotakin uutta. Taaempana seisovat tungeksivat lähelle.

Vanha Vincze yskähteli.

”Noo... sinä siis pyydät häntä meiltä”, hän lausui sivellen tuuheita viiksiään. Kun kukaan ei vastannut, nyökkäsi hän itse hyväksyvästi:

”Miksipä ei?”

Tämä oli jo niinkuin päätös.

”Hauskaa, että Gyurkalle on sattunut tällaista”, huudahti innoissaan nuorin oppilaista, pyöreäposkinen vaalea Katica.

Punatukkainen, kesakkoinen Józsi Bakos, aina hyväntuulinen nuori muurari, vetäisi lakin päästään ja kumarsi:

”Totta tosiaan, siinäpä uudistus! . . .” Ja kaikkien riemuissaan nauraessa hän etsi katseellaan Katican silmiä, mihin katseeseen punastunut tyttö ujona vastasi.

Vanhan Vinczen silmistö loisti ilo ja ylpeys. Suuri asia, tämä heidän yhteisönsä! Perhe! Rohkaisevasti hymyillen hän iski Marielle silmää. Mutta kun kerran kaksikymmentäviisivuotias Gyurka Török oli keksinyt näin erinomaisen kosintatavan, täytyi perheenkin säilyttää arvokkuutensa. Eihän nyt sopinut pelkästään sanoa: ”No, ota sitten häntä kädestä ja menkää!” Kaikella on toki hintansa!

”Ensin sinun täytyy ansaita se, että me annamme sinulle Marien vaimoksi”, vanhus lausui juhlallisesti ja läimäytti Gyurkaa olan takaa hartioihin.

”Prikaatimme on tähän asti työskennellyt kunnolla . . . kellään ei ole ollut meistä valittamista . . .” — Samalla Gyurkan katse mittaili prikaatia. Hän jatkoi kovemmalla äänellä: ”Mutta nyt lupaamme kohottaa kolme kerrosta puolessatoista päivässä, eikö niin, pojat?”

Prikaatin jäsenet ryhdistäytyivät. Eräs ympärillä seisovista raapi hämillään niskaansa, eräs toinen nyökkäsi hyväksyvästi silmät intoa loistaen prikaatille. Kuului myös epäileviä ääniä. ”Kerskailua . . . Ei pidä luulla liikoja itsestään . . . Kolme kokonaista kerrosta! Eiköhän se ole liian paljon?”

”Tämän suoritamme vappusitoumuksen lisäksi”, Gyurka lisäsi painokkaasti. ”Sillä katsokaahan . . .” Hän halusi sanoa ajatuksensa hyvin kauniisti. Hän halusi sanoa, miten rakkaita hänelle olivat nämä kaikki nousevat talot, hänen toverinsa, jotka kasvoivat työn mukana, nämä uudet työläiset, rakennustyön sankarit — koko tämä uusi ja onnellinen elämä, joka luo tänne entisille maissipelloille Unkarin ensimmäisen sosialistisen teollisuuskaupungin, Sztálinvárosin. Tämän kaiken hän olisi halunnut sanoa, mutta hänen täytyi niellä sanat, sillä se mitä hän tunsi, oli liian paljon ja sisälsi liian paljon tullakseen puetuksi sanoihin.

Hänen prikaatinsa näytti tuntevan, mitä hänessä liikkui ja eräs huudahti:

”Yrittäkäämme!” Ja sitten rohkeammin: ”Miksi ei? No, se on selvä sitten!”

Puheensorina täytti pihamaan. Vanha Vincze astui Gyurkan luokse, laski kätensä tämän lakin päälle ja käänsi pojan pään itseensä päin.

”Kuuluu asiaan . . . että perhe ei myöskään ole saita tällaisissa

asioissa . . .” Ukko hymyili, niin että harvat keltaiset hampaat paljastuivat. ”Teille tulee ensimmäinen huoneisto . . . kolmannessa kerroksessa, jos saatte sen ajoissa valmiiksi . . .”

Marie Morzsa seisoi kaksi kerrosta korkeilla telineillä, huhtikuinen tuuli sai hänen sinisen hameensa lepattamaan, kaksi pitkää palmikkoa pilkisti esiin punaisen huivin alta ja raikas tuuli muutti hänen poskensa kukoistaviksi ruusuiksi.

”Minäkin olen päässyt rappaamaan . . . päässyt rappaamaan”, kaikui hänen sisimmässään reippaan marssilaulun tavoin. Hän katsoi punaisia tiiliseiniä, joiden paikalla toissapäivänä oli vielä pelkkää ilmaa . . . Alhaalla tungeksi myös muita työvuoronsa jo päättäneitä katselemassa seiniä, jotka kasvavan nuorison tavoin kurkoittivat yhä korkeammalle Gyurkan prikaatin uutteria käsiä totellen. Kosinnan jälkeisenä päivänä liike tarttui koko suureen perheeseen: arkkitehti, rakennusmestari, apumiehet, kaikki he ryhtyivät ikäänkuin tarkoin suunniteltuun rynnäkköön taistelussa kolmesta kerroksesta. Laiha, vakavakatseinen normiasiantuntija ja vanhahko, silmälasipäinen, hieman lihavuuteen taipuvainen kirjanpitäjä löivät kansliassa viisaat päänsä yhteen puistellen niitä sitten epäuskoisesti, sillä laskelmat eivät luvanneet helppoa voittoa. — Mutta sitten heidätkin täytti innostus. Pian puuskutti kirjanpitäjä housut ylöskäärittyinä rakennuspaikalla ”japanilaisen” alla ja työnsi konetta muiden mukana, vaikka se tuntuikin hänestä kovin raskaalta.

”Meidän täytyy auttaa Törökin prikaatia”, hän huohotti hengästyneenä ja huusi sitten iloisesti: ”Kaikki tarvikkeet täytyy olla käsillä, muuten ei häistä tule mitään!”

Ensimmäisessä kerroksessa työskentelivät jo rautabetoniasentajat, toisessa kirvesmiehet ja kolmannessa heiluivat muurarit. Marie seisoi siellä Gyurkan vieressä ja levitti laastia. Vähän väliä he katsahtivat toisiinsa ja nauroivat kuin lapset. Marie Morzsa tunsi ihanan sadun syntyvän tuskin 18-vuotiaassa sydämessään, sadun orpotytöstä, jota rakastettu tulee noutamaan, ei niin, että tämän täytyisi taistella tytöstä lohikäärmeiden tai pahojen henkien kanssa, vaan seitsenpäisen epäilyn kanssa, joka yrittää horjuttaa heidän uskoaan siihen, että työ voi aina tuoda yhä uusia ja yhä arvokkaampia tuloksia, että mikään ei ole mahdotonta niille, jotka kamppailevat oman ja yhteisön hyvinvoinnin puolesta.

”Nyt olisimme sitten valmiita”, kuultiin yhtäkkiä Gyurkan sanovan, ja hän olisi kai lisännyt siihen jotakin, elleivät hänen sanansa

olisi hukkuneet toisten eläköönhuutoihin ja suosionosoituksiin. Kaikki kerääntyivät heidän ympärilleen, ja heidän laskeutuessaan alas telineiltä oli suuri joukko odottamassa, heitä onniteltiin ja kaikkia prikaatin jäseniä heiteltiin ilmaan.

Vanha Vincze loisti koko kasvoiltaan kuin todellinen morsiamen isä.

"Kuten jo sanoin..." Hän osoitti kädellään ylös. "Kulmahuoneisto kuuluu teille... Toinen ikkuna avautuu parvekkeelle... ja toinen..." hän räpytteli ilkikurisesti silmiään — "tuonne... kouluun päin..."

Ympärillä seisovat nauroivat ymmärtäen viittauksen. Gyurka Török katseli ylpeänä Marieta, joka ei näyttänyt kuulevan mitään. Hänen katseensa oli siellä, minne hän alastomien seinien sisään ajatuksissaan jo rakensi pesää heille molemmille. Hän näki edessään sievän pienen kodin, aurinkoisen kamarin ja eteisen, keittiön ja kylpyhuoneen — ja vain etäisenä muistona häilyi hänen mielessään kuva viheliäisestä mökistä kylän laidassa, mistä hän oli tullut...

Punatukkainen Józsi Bakos kilautti laastilapiotaan seinään, mutta vielä heleämmin soi hänen äänensä:

"Setä Vincze, minullakin olisi jotakin ilmoitettavaa!" Hän veti kädellään vaalean Katican lähemmäksi itseään tytön hieman pyristellessä vastaan.

"Mitä sitten?" kysyi vanhus.

"Tämä tyttö tässä... haluaisin saada hänet yhteisöltä."

Vanha Vincze työnsi lakin takaraivolle.

"Mitä?... Onko Katicakin orpo?"

"Ei suinkaan... Hänen isänsä ja äitinsä ovat kelpo työläisiä pääkaupungissa..."

"Mitä sitten?..."

"Mistä he voisivat tietää, kun ensi sunnuntaina matkustan Katican kanssa heidän luokseen, millainen ihminen oikeastaan olen, kunnollinen mies vaiko tyhjäntoimittaja? Te olette minun takuumiehiäni... te todistatte kirjallisesti ja suullisesti, että minä ansaitsen tytön käden!" Ja Józsi Bakos löi pontevasti rintaansa. "Minäkin haluaisin suorittaa jotakin suurta Katican mieliksi!"

Ympäriltä kuului hilpeää hyväksyntää. Arvokkaasti vanhus lausui:

"No... me voimme keskustella asiasta... voittehan yrittää." Hän kohotti etusormeaan ja odotti, kunnes kaikki tarkkaavaisina vaikenivat: "Mutta huomatkaa... kosinnasta ei saa muodostua mitään kilpailua."

Heleä nauru kaikui puolivalmiiden seinien välissä, kirkas, hopeinen sointi nousi korkeuteen ja levisi kirkkaan kevättaivaan tavoin yli Sztálinvárosin.

Unkarilaisten postimerkkien näyttelyssä Helsingissä Elannon kerholla kävi runsaasti katsojia. Kuvassa nuoremman polven keräilijöitä näyttelyyn tutustumassa.

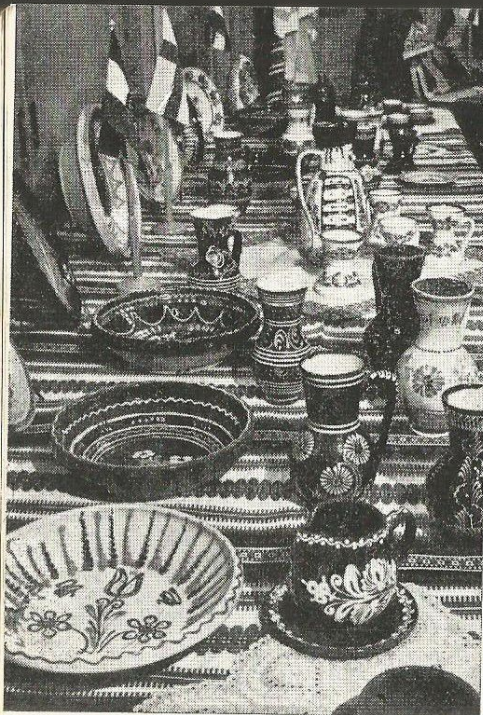
SUOMI-UNKARI SEURA *toimii*

Postimerkkinäyttely

Kuten viime numerossamme jo mainittiin, järjestettiin Helsingissä tammikuun alussa unkarilaisten postimerkkien näyttely. Näyttely sai osakseen harvinaisen suurta huomiota. Siihen vaikutti tietysti osaltaan, että näyttelyn yhteydessä oli nähtävänä myös unkarilaisia käsitöitä ja unkarilaista keramiikkaa sekä esitettiin unkarilainen filmi "Vuosisadan ottelu" Unkari—Englanti jalkapallomaaottelusta Wembleyn stadionilla.

Näyttelyn avajaisiin saapui Unkarin Helsingin lähettilään ministeri Dömötörin lisäksi lukuisia diplomaatteja sekä kotimaamme julkisen elämän edustajia. Kutsuvieraat lausui tervetulleiksi seuran puheenjohtaja, minkä jälkeen Työväen Postimerkkeilijät r.y:n puheenjohtaja Niilö Sjögren selosti näyttelyä sekä kertoi lyhyesti postimerkkien ja niiden keräilyn kehityksestä.

Näyttely oli kiinnostava maallikollekin, joka aikaisemmin ei ole erikoisemmin tutustunut postimerkkeilyyn. Se nimittäin osoitti, että postimerkkeilyyn liittyy huomattava panos kult-

Unkarilaista keramiikkaa postimerkkinäyttelyn yhteydessä.

tuuritoimintaa, Niinpä esim. näytteillä olleista postimerkeistä saattoi jo pintapuolisenkin tarkastelun perusteella saada veljeskansamme historiasta, sen suurista yhteiskunnallisista tapahtumista ja sen suurmiehistä varsin valaisevan kuvan.

Ensimmäiset unkarilaiset postimerkit ilmestyivät 1 päivänä toukokuuta 1871. Ne olivat melko alkeellisia kivipainotyön tuotteita. Muutamia kuukausia tämän jälkeen laskettiin liikkeelle uusia ja parempia kuparipainomenetelmällä valmistettuja merkkejä. Tämän jälkeen — 60 vuoden aikana — unkarilaisia postimerkkejä on kehitetty niin teknillisessä kuin taiteellisessakin mielessä suunnattomasti. Nykyään, varsinkin v. 1945 tapahtuneen vapautuksen jälkeen ne ovat olleet erittäin kauniita ja myös teknillisesti korkeata tasoa.

Unkarilaiset postimerkit kuvaavat mielenkiintoisella tavalla maansa kehitystä. Vuoden 1945 jälkeen on laskettu liikkeelle postimerkkisarjoja Unkarin vapautuksen, vv. 1848—49 vapaustaistelun, vapaustaistelija Ferenc Rákóczi II 250-vuotispäivän ja monien muiden merkkitapausten johdosta. Mutta Unkarin postilaitos ei kuvaa postimerkkiensä avulla ainoastaan oman kansansa kulttuuritapahtumia, vaan seuraa myös muiden kansakuntien suurtapahtumia ja merkkipäiviä. Niinpä v. 1947 ilmestyi "Roosevelt" muistomerkkisarja ja seuraavana vuonna sarjat "Keksijöitä ja löytöretkeilijöitä", "Runoilijoita ja kirjailijoita", "Helsingin Olympialaiset" jne. Näin siis Unkarin postimerkit ilmentävät ei vain oman kansan elämää vaan koko maailmassa tapahtuvan edistyksen ja kehityksen linjaa.

Näyttelyssä oli — kuten jo mainittiin — esillä kaunis kokelma unkarilaisia käsitöitä ja unkarilaista keramiikkaa, jotka edustavasti kuvasivat veljeskansamme luomistyötä ja korkealle kehittynyttä taiteellista makua ja taituruutta.

Unkarilainen kaitafilmi "Vuosisadan ottelu" valloitti näyttelyssä ensi esityksellään täydellisesti helsinkiläisen yleisön. Oli tosiaan nautinto seurata valkokankaalta viime vuoden suurinta urheilutapahtumaa. Siinä saatiin nähdä hienointa jalkapalloilua, mitä ehkä koskaan on esitetty, kahden erittäin taitavan joukkueen otellessa paremmuudesta. Saattoi kuitenkin havaita, että unkarilaiset olivat jalkapalloilussa ratkaisevasti pelitovereitaan parempia. Rehdisti sen myös ovat englantilaiset kaikkialla tunnustaneet.

Näyttely kokonaisuudessaan oli erinomaisen onnistunut. Yleisöä kävi näyttelyssä 3 päivän aikana n. 1 200 henkilöä ja seuran johtokunnan jäsen Matti Hyrske esitti 16 kertaa elokuvan "Vuosisadan ottelusta" tyytyväiselle katsojakunnalle.

Unkarilaisia vieraita

Tammikuussa saapuivat Suomeen Naisten Demokraattisen Liiton ja seuramme vieraiksi Unkarin demokraattisen naisliiton sihteeri Edit Erdei ja unkarilainen mestariuimari Valerie Gyenge. Vieraita olivat Seutulan lentokentällä vastassa ministeri Dömötör, lähetystöneuvos Maria Balogh sekä naisliiton ja seuramme edustajat.

Vieraat saapuivat Suomeen tutustuakseen maamme kulttuurielämään, ja Valeria Gyengeä tietysti kiinnosti erikoisesti urheilumme.

Miellyttävät vieraamme viipyivät Suomessa vain noin viikon päivät. Tänä aikana he kuitenkin ehtivät käydä useilla paikkakunnilla. Vuoksenniskalla, Lauritsalassa, Kotkassa ja Myllykoskella neiti Gyenge kertoi tutustuneensa suomalaisiin urheilijoihin ja olleensa heidän kanssaan vilkkaassa keskustelussa. Pääkaupungissa neiti Gyenge antoi uimanäytteitä Helsingin Uimarien järjestämässä tilaisuudessa Uimahallissa satalukuisen uimarityttöjoukon läsnäollessa. Vaivattomasti ja luistavasti unkaritar liukui vedessä vuoroin "perhostellen", "kroolaten" ja rintauintia esittäen. Kelpasi sitä katsella, vaikka kysymyksessä ei ollutkaan kilpailu vaan tavallinen uintiharjoitustilaisuus.

Sihteeri Edit Erdei taas pistäytyi mm. Jyväskylässä, Suolahdella, Säynätsalossa ja Korpilahdella. Vieraamme kertoi ihastuneensa varsinkin Korpilahteen. Siellä hän nimittäin pääsi

Käsityönurkkaus näyttelyssä. Yllä Unkarin demokraattisen naisliiton sihteeri Edit Erdei valokuvattuna Helsingissä.

Mestariuimari Valerie G y e n g e helsinkiläisille lehtimiehille järjestetyssä haastattelutilaisuudessa. O i k e a l l a Unkarin lähettiläs, ministeri D ö m ö t ö r.

tutustumaan varsinaiseen suomalaiseen talonpoikaiselämään ja sai keskustella talonpoikaisen kansan kanssa, johon hän suuresti mieltyi.

Lähtiessään takaisin kotimaahansa vieraamme olivat erittäin tyytyväisiä matkaansa. Suomen luonto oli heidän mielestään kaunis ja sen tuhannet järvet lumoavia. ”Pidimme kuitenkin eniten tämän maan ihmisistä, jotka ottivat meidät kaikkialla niin ystävällisesti vastaan ja osoittivat vieraanvaraisuudellaan, että me tosiaan olemme sukulaiskansoja”, kertoivat Edit Erdei ja Valerie Gyenge lentokentällä hyvästijättötilaisuudessa.

S i h t e e r i

Suomalaiset voimistelijat Budapestissa

KILPAILUJEN KULKU

Budapestissa pidettiin 19—20. 12. 1953 kansainväliset voimistelukilpailut, joihin Unkarin ulkopuolelta osallistui Romanian voimistelijattarien juniorijoukkue ja Suomen Työväen Urheiluliiton miesjoukkue. Kilpailun ulkopuolella esiintyi lisäksi TUL:n naisvoimistelijain ryhmä. Urheiluhallin katsomo oli molempina kilpailupäivinä ääriään myöten täynnä, mikä onkin ymmärrettävää, koska kysymyksessä oli vuoden 1953 ainoa voimistelukilpailu Budapestissa.

Unkarin ja Romanian maajoukkueiden välisessä kilpailussa voittivat Unkarin voimistelijattaret kaikissa lajeissa joukkuekilpailun lopputuloksen ollessa 225,10; 251,85 Unkarin hyväksi. Henkilökohtaisessa kilpailussa saavutti parhaan tuloksen Eva Bánáti ja hänen jälkeensä seurasivat Kertéez, Szilas, László ja Dévai. Romanian joukkueen paras oli Vartasoiu, joka tuli kuudenneksi.

Unkarilaisten voimistelijain ja suomalaisen TUL:n joukkueen välinen kilpailu muodostui kauttaaltaan nautittavaksi ja paikoitellen suorastaan jännittäväksi. Henkilökohtaiseen kilpailuun otti osaa kahdeksan unkarilaista ja kahdeksan suomalaista voimistelijaa — virallista joukkuekilpailua ei nimittäin ollut. Yleisö ja urheiluasiantuntijat olivat erityisen uteliaita vuoden 1953 Suomen mestarin S u o n i e m e n suorituksiin nähden.

Ken oli odottanut näissä kilpailuissa näkevänsä hyvää urheilua, hän ei pettynyt toiveissaan. Suoritukset olivat toinen toistaan parempia, joten aivan viimeisiin kilpailunumeroihin asti oltiin epätietoisia voittajasta ja eri kilpailijoiden sijoittumisesta. Nojapuilla voitti unkarilainen V a r k ö i ja hänen jälkeensä sijoittuivat K e m é n y ja T a k á c s, Suomen mestari N u m m i n e n tuli neljänneksi. Mestari Suoniemi epäonnistui ja menetti johtoasemansa. Rekillä voitti Kemény, toisena oli P a t a k i ja kolmantena Varköi. Hevosella suomalaiset suoriutuivat paremmin ja kilpailun voitti K a r m a, toisena ja kolmantena olivat unkarilaiset F e k e t e ja R é t i ja neljäntenä jälleen suomalainen Suoniemi. Telinehypyissä ja permantovoimistelussa syntyi Patakin ja Suoniemen välillä kireä kamppailu. Suoniemi voitti lopulta telinehyppykilpailun kymmenesosapisteellä ja permantoliikkeissä molemmat saivat saman pistemäärän jakaen ensimmäisen sijan keskenään. Viimeisenä lajina olivat renkaat ja tässä kilpai-

TUL:n naisvoimistelijain esittämät kansantanssit saavuttivat Unkarissa suosiota. K u v a s s a ryhmän teknillinen johtaja Helvi P u u k k o näyttämässä erästä asentoa.

Suomalaiset naisvoimistelijat esittämässä Taimi Hirvosen sommittelemaa pallovoimistelua Budapestin urheiluhallissa.

lussa ratkaistiin, kumpi olisi voittaja, Varköi vai Pataki. Suoniemi ei voinut epäonnistuneen rekkisuorituksensa jälkeen enää kamppailla voittosijasta, Varköi suoriutui liikkeistään paremmin ja hänestä tuli kilpailun voittaja. Toisena oli Pataki, kolmantena Kemény ja neljäntenä Suoniemi.

SUOMALAISTEN LAUSUNTOJA

Eräälle unkarilaiselle lehdelle myöntämässään haastattelussa suomalaisten miesvoimistelijain johtaja Jalmari Lehtinen lausui kiittäviä sanoja unkarilaisista voimistelijoista:

”Unkarilaiset olivat parempia, he työskentelivät rauhallisesti ja varmasti ja tuomarit palkitsivat heidän hyvää ainesta osoittavat suorituksensa oikeudenmukaisesti korkeilla pisteluvuilla. Olemme oppineet kilpailusta ja — mikä tärkeintä — olemme lujittaneet Suomen ja Unkarin kansojen välisiä ystävyyssuhteita.”

Suomi—Unkari lehti on haastatellut muutamia matkalla olleita, Helsingissä asuvia TUL:n joukkueen jäseniä.

Urheiluneuvoja Esko Numminen lausui mm,: ”Kilpailusta on sanottava, että unkarilaisilla voimistelijoilla oli vahvempi fysiikka kuin meillä ja että he olivat meitä taitavampia ja kyvykkäämpiä. Jos meikäläiset voimistelijat olisivat onnistuneet parhaalla mahdollisella tavallaan, olisi osallistumisemme tietenkin ollut tasaväkisempää. Meille oli kaikinpuolin hyödyllistä tutustua ja perehtyä unkarilaisten voimistelijain erinomaisiin suorituksiin.

Kilpailutuomarit olivat oikeudenmukaisia ja ottelu yleensäkin tavallista sopuisampi. Kilpailujen järjestelypuoli oli erittäin hyvä.

Unkarilaisilla urheilijoilla näytti olevan erinomaiset harjoittelumahdollisuudet, urheilupaikat ja sisähallit. Olisi ollut mielenkiintoista tutustua niihin enemmän, esimerkiksi uuteen stadioniin sisältäkin. Vierailuajan lyhyyden vuoksi ehdimme nähdä sen vain ulkoapäin.”

TUL:n miesjoukkueen huoltaja Lauri Kompa kertoi unkarilaisten isäntien vieraanvaraisuudesta:

”Joukkueemme oli majoitettu hienoon, meikäläisen Kämpin tyyliseen hotelliin. Ruoka oli erinomaisen hyvää, monine salaatteineen, hedelmineen ja torttuineen vaihtelevampaakin kuin meillä Suomessa.”

Työväen Urheiluliiton naisvoimistelijaryhmän säestäjä Eine Töyri kertoi esiintymisestä Budapestissa:

”TUL:n 8-jäseninen naisryhmä esitti vapaavoimistelua ja välinevoimistelua, josta varsinkin pallovoimistelu herätti unkarilaisten ihastusta. Ohjelmassamme oli myös kansantansseja ja kansanlaulujen pohjalla sommiteltuja tansseja sekä Sibeliuksen Poloneesin säestyksellä esitetty ”Taistelijat”. Ryhmän teknillisenä ohjaajana toimi rva Helvi Puukko.

Matka oli kokonaisuutena meille jokaiselle mitä miellyttävin kokemus.”

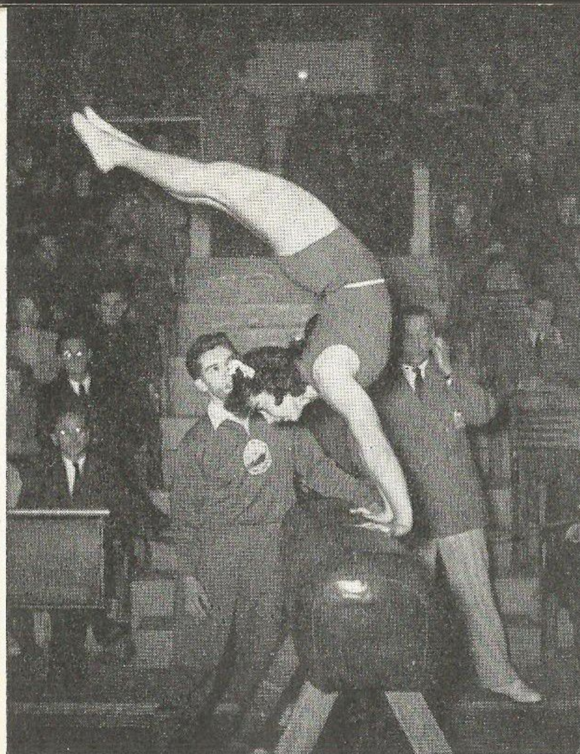

TUL:n Budapestissa vierailleen naisryhmän jäsen Helle Kaukolehto kertoi unkarilaisten kiinnostuksesta suomalaista naisten vapaavoimistelua kohtaan:

”Kuten tunnettua, unkarilaiset naisvoimistelijat harrastavat lähinnä telineliikkeitä. Tältä pohjalta on

Naisvoimistelijaimme tamburiinisommitelma.

Romanialainen voimistelijatar Alexandrina Panoui.

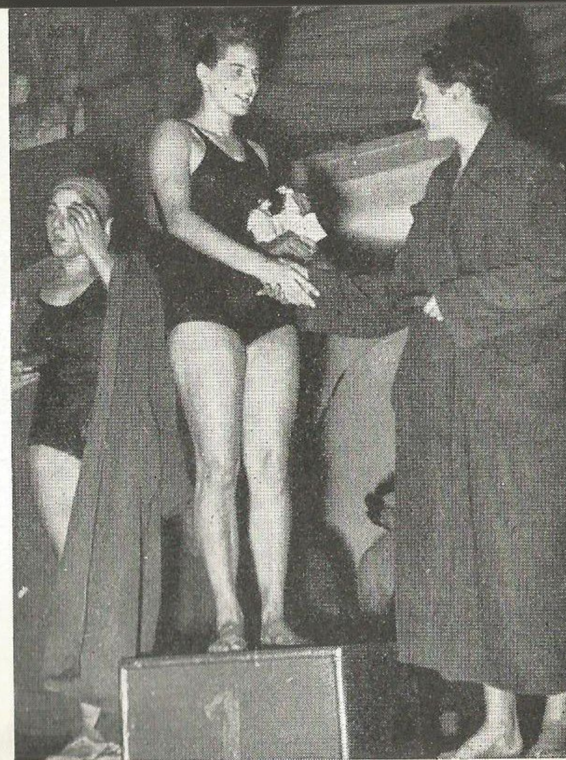
ymmärrettävää, että meidän vapaavoimistelumme herätti Budapestissa erikoista huomiota. Varsinkin Taimi Hirvosen sommittelema pallovoimistelu sai yleisön voimakkaat suosionosoitukset. Tälle esitykselle huudettiin "bravoota" niin, että olimme vähällä joutua esittämään sen toiseen kertaan. Kiinnostus pallovoimistelua kohtaan oli niin suuri, että Unkarin naisvoimistelijain olympiajoukkueen johtaja pyysi päättäjäistilaisuudessa saada ostaa pallomme meiltä, jolloin luonnollisesti jätimme pallot heille lahjaksi. Myös kapula- ja tamburiinisommitelmamme saavuttivat suosiota.

Meitä suomalaisen veljeskansan jäseniä kohdeltiin Unkarissa suurella ystävyydellä. Mieleeni jäi erikoisesti käynti Budapestin uudella stadionilla. Tapasimme siellä stadionin johtajan, moukarinheittäjä Imre Nemethin, joka osoittautui lämpimäksi Suomen ystäväksi.

UUSI UIMARITÄHTI UNKARISSA. Unkarin nuorten uimarien ja vesipalloilijain joukkue kävi marraskuun lopulla Puolassa ja siellä pidetyissä kilpailuissa saavutettiin useita hyviä tuloksia. Rintauimari Jenö Ats saavutti 100 m:n perhosuinnissa Unkarin nuorisoennätyksen tuloksella 1.08,8. 18-vuotias Jenö Ats osallistui ensimmäisiin kilpailuihinsa viisi vuotta sitten. Hän harrasti ensin selkäuintia, mutta siirtyi sitten rinta- ja perhosuintiin. Nykyisin hän on lahjakkain nuorista uimareista. Ats on työssäänkin osoittautunut miehen mittaiseksi, hän on oppilaana eräässä Budapestin sähkötehtaassa ja pian hänestä tulee ammattimies. Valmentajansa avulla hän tulee varmaan saavuttamaan yhtä hyviä tuloksia myös 200 m:llä.

Mainioita tuloksia Budapestin kansainvälisissä uintikilpailuissa

Naisten selkäuinnin toiselle sijalle tullut unkarilainen Hunyafdi onnittelee voittajaa, hollantilaista Wielemaa.

Unkarilaiset uimarit eivät ole talvellakaan toimettomina. Viime vuoden joulukuun 19—20 päivinä pidettiin Budapestin Margit-saarella olevassa uimahallissa suuret kansainväliset uintikilpailut, joihin unkarilaisten lisäksi osallistui hollantilaisia, tanskalaisia, belgialaisia, puolalaisia, romanialaisia ja bulgarialaisia uimareita.

Kilpailuissa saavutettiin erinomaisia tuloksia. Unkarin uintiurheilun tasosta kertoo, että myös nuorten saavutukset olivat hyviä.

Kisoissa tehtiin kaksi Unkarin ennätystä, kaksi Unkarin nuorten ennätystä, yksi Puolan ennätys ja kaksi Romanian ennätystä, mutta myös muut tulokset olivat mainioita. Kolme uimaria, Hollannin Wielema sekä Unkarin Valérie Gyenge ja nuori Záborsky saavuttivat kaksoisvoiton.

Ensimmäisenä päivänä voitti naisten 100 metrin perhosuinnin hollantilainen Carritsen ajalla 1.23,3. Toisena oli romanialainen Grosz uudella maansa ennätyksellä 1.25,4. Entinen Romanian ennätys oli 1.26,0. Miesten 100 metrin vapaauinnin voitti Unkarin nuori Kárpáti hyvällä tuloksella 58,5. Mainion tuloksen 2.31,9 ui naisten 200 metrin vapaauinnissa olympiavoittaja Valéria Gyenge; hollantilainen Vonk oli toinen ajalla 2.34,2. Miesten

Naisten 200 metrin vapaauinnin voittaja, Suomessa äskettäin vieraillut Valeria G y e n g e (k e s k e l l ä), toiseksi tullut hollantilainen Ria V o n k (o i k e l l a) ja kolmas, tanskalainen Obe P e t e r s e n (v a s e m m a l l a).

200 metrin rintauinti muodostui kovaksi kilpailuksi. Siinä U t a s s y löi neljällä sekunnin kymmenesosalla puolalaisen P e t r u s e w i c z i n (jolla lienee suuret mahdollisuudet 100 metrin rintauinnin maailmanennätyksen lyömiseen), ja paransi Unkarin ennätystä 2,7 sekunnilla. Utassyn aika oli 2.40,1, Petrusewiczin 2.40,5. Hollannin Wielema voitti ajalla 1.14,9 naisten 100 metrin selkäuinnissa Unkarin H u n y a f d i n, jonka tulos oli 1.16,3. Miesten 100 metrin perhosuinnissa T u m p e k kauhoi tuloksen 1.04,5. Toiseksi ajalla 1.07,4 tuli nuori A t s parantaen Unkarin nuorten ennätystä 1,4 sekunnilla. Kauniiksi kilpailuiksi muodostuivat myös miesten 400 metrin vapaauinti, jonka Záborszky voitti tuloksella 4.49,7 K e t t e s y n saavuttaessa ajan 4.50,3 sekä naisten 200 metrin rintauinti, jossa Hollannin Bruins löi tuloksellaan 2.57,6 tanskalaisen Hansenin (2.58,2).

Myös kisojen toisena päivänä tehtiin monta hyvää tulosta. Miesten 200 metrin vapaauinnin voitti Záborsky ajalla 2.13,5 Kettesyn ajan ollessa 2.14,0. Naisten 100 metrin vapaauinnissa oli ensimmäinen olympiavoittaja K a t ó S z ö k e ajalla 1.06,4, toinen ajalla 1.07,8 Helsingin olympialaisten 4x100 metrin vapaauinnin kultamitalin voittaneeseen joukkueeseen kuulunut J u d i t T e m e s, ja kolmas hollantilainen Vonk (1.08,4). Miesten 100 metrin rintauinnissa sai Petrusewicz revanshin Utassysta lyöden unkarilaisen tasan sekunnilla ja samalla parantaen

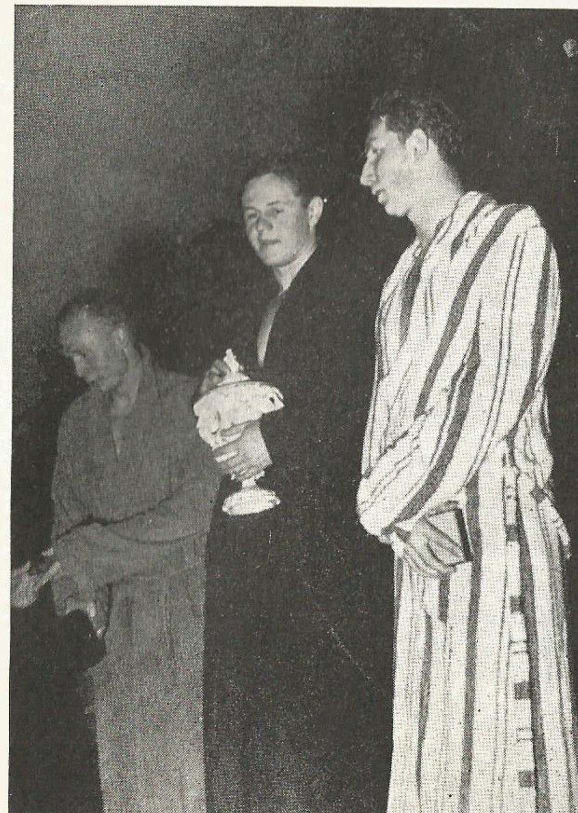

maansa ennätystä 9 kymmeneksellä. Petrusewiczin aika oli 1.11,6, Utassyn 1.12,6.

Myös miesten perhosuinnissa parannettiin Unkarin nuorten ennätystä. Sen teki P a p p ajallaan 2.41,5, joka alitti entisen ennätyksen 1,4 sekunnilla ja jolla hän tuli toiseksi seniori F e j é r i n jälkeen. Fejérin tulos oli 2.37,2. Miesten 200 metrin selkäuinnissa murskasi kolmannelle sijalle tuloksella 2.36,8 päässyt Puolan L u t o m s k i maansa entisen ennätyksen. Matkan voitti Unkarin M a g y a r (2.31,6) ja toiseksi tuli G y o r g y á k (2.33,6). Naisten 100 metrin rintauinnissa ja 200 metrin selkäuinnissa korjasivat voitot ulkomaalaiset osanottajat; edellisessä oli tanskalainen H a n s e n paras ajalla 1.23,7 ja hollantilainen B r u i n s kakkonen (1.23,9), kun taas jälkimmäisen matkan voitti hollantilainen Wielema tuloksella 2.41,3, Unkarin Hunyadfin ollessa toisena (2.48,2). Valéria Gyenge voitti naisten 400 metrin vapaauinnin ajalla 5.20,9. Seuraaviksi sijoittui kolme muuta unkarilaista naisuimaria (Ripzima Székely, Sebök ja Pintér); neljänneksi tuli tanskalainen Petersen.

Unkarin uimarit ovat näillä mainioita tuloksia tuoneilla kilpailuilla jälleen lujittaneet ystävällistä kanssakäymistään ulkomaalaisiin uimareihin.

Miesten 100 metrin vapaauinnin voittaja unkarilainen K á r p á t i (palkintomalja kädessä), v a s e m m a l l a toiseksi tullut puolalainen T o l k a c z e w s k i, o i k e a l l a kolmas, unkarilainen I p a c s.

LYHYESTI UNKARISTA

KOLME VUOTTA KULUNUT UNKARIN RAUHANLAIN LAATIMISESTA. Kolme vuotta sitten kääntyi Rauhanpuolustajain II Maailmankongressi kaikkien maiden parlamenttien puoleen kehoittaen niitä laatimaan erityisen lain rauhan puolustamisesta. Unkarin kansalliskokous noudatti tätä kehoitusta ja sääti rauhanpuolustamislain. Tämän tapahtuman kolmantena vuosipäivänä kirjoittaa päivälehti "Magyar Nemzet" mm. seuraavaa: "Kun Unkarin kansalliskokous muutti laiksi ylevät sanat rauhan puolustamisesta, oli Korean sota vielä täydessä käynnissä. Nyt, kolmen vuoden kuluttua, aseet ovat juuri vaienneet Koreassa, tie verenvuodatuksen lopettamiseen ja aselevon solmiamiseen Vietnamissa näyttää aukeavan ja ulkoministerien kokouksen kautta on Euroopan riitakysymysten ratkaisun mahdollisuus tullut huomattavasti lähemmäksi.

Unkarin kansa kiittää tämän lain toteuttamisesta tietoisena siitä, että se on viimeisten kolmen vuoden taistelujen aikana pysynyt kunniassa. Unkarin kansa tietää, että tarvitsemme rauhaa hallitusohjelmamme toteuttamiseksi ja kansamme elintason nopeaksi kohottamiseksi."

Nykyaikaisen viisiottelun maailmanmestari

Gábor Benedek

Rocas Santo Domingossa Chilessä pidettiin joulukuun alussa vuoden 1953 maailmanmestaruuskilpailut nykyaikaisessa viisiottelussa. Osanottajien joukossa oli myös Unkarin olympiavoittajajoukkue.

Henkilökohtaisessa viisiottelussa voitti unkarilainen Gábor Benedek, joka olympialaisissa tuli toiseksi saavuttaen loistavan kuntonsa ansiosta 22 pisteen tuloksen. Gábor Benedek oli ensimmäinen ratsastuksessa ja maastojuoksussa, neljäs kalpamiekkailussa ja kahdeksas pistooliammunnassa ja uinnissa. Toinenkin sija tuli unkarilaiselle, nim. István Szondylle. Kolmas oli Andre (Yhdysvallat), neljäs Velasquez (Argentina), viides Lundquist (Ruotsi) ja kuudes Vetterli (Sveitsi). Unkarin joukkueen kolmannella jäsenellä Károl Tasnádyllä oli epäonnea sikäli, että hän maastoesteratsastuksessa jätti yhden esteen ylittämättä ja diskvalifioitiin siten kilpailusta. Näin ei Unkarin joukkueen suorituksia enää laskettu mukaan.

Joukkuekilpailun voitti Ruotsi 142 pisteellä, toisena oli Argentina (154) ja kolmantena Chile (167). Unkarin joukkueen epävirallinen tulos oli 116, joten Unkari olisi voittanut ylivoimaisesti myös joukkuekilpailun.

Uusi maailmanmestari Gábor Benedek on 26-vuotias virkamies Mátyás Rákosi-tehtailla. Jo 12-vuotiaana hän aloitti urheiluharrastuksensa uinti ja hiihto ensisijaisina. Viisiottelija hänestä tuli vasta vuonna 1945. Helsingissä hän oli Unkarin voittoisan joukkueen jäsenenä ja saavutti henkilökohtaisessa viisiottelussa toisen sijan.

LÄHES 2 500 TEOSTA LÄHETETTIIN UNKARIN IV. TAIDENÄYTTELYYN. Joulukuussa avattiin Unkarin IV taidenäyttely. Unkarilaiset taiteilijat lähettivät näyttelyyn 1 053 maalausta, 1 052 graafista teosta ja 375 veistosta.

KAKSI UUTTA UNKARILAISTA ELOKUVAA. Viimeiset kuvaukset uutta unkarilaista värielokuvaa "Pieni helleri" ja lyhyttä huvinäytelmää "Perjantai, kolmastoista päivä" varten on otettu. Ensiksi mainitun elokuvan ohjaaja on Kossuth-palkinnon saanut ansioitunut taiteilija Márton K e l e t i ja kuvaaja kansainvälisen rauhanpalkinnon saanut György I l l é s. Elokuvan rakastavaa paria esittävät Kossuth-palkinnon saanut näyttelijätär Agi M é s z á r o s ja Adám Szirtes, jotka ovat niittäneet suurta suosiota lukuisissa unkarilaisissa elokuvissa. Filmin alkuohjelma, lyhyt huvinäytelmä "Perjantai, kolmastoista päivä" kuvaa taikauskoisen vaimon ja hänen tohvelisankarimiehensä kommelluksia. Pääosaa esittää Kossuth-palkinnon saanut ansioitunut näyttelijä Kálmán L a t a b á r, joka on suosituin unkarilainen koomikko.

UNKARIN EVANKEELISET PIISPAT BRATISLAVAN YLIOPISTON KUNNIATOHTORIKSI. Bratislavan slovakialaisen yliopiston evankeelis-teologinen tiedekunta on vihkinyt unkarilaiset piispat, tri Lajos V e t ö n ja tri László B e z s é r y n kunniatohtoreiksi.

VALTION KANSANTANSSIYHTYEEN PERUSTAMISEN KOLMIVUOTISPÄIVÄ. Valtion kansantanssiyhtye on viettänyt perustamisensa kolmivuotispäivää. Päivän johdosta yhtyeen jäsenet vierailivat Sztálinvárosissa esittäen tunnetuimmat numeronsa "Ecserin häät", "Kállai Kettös" sekä uuden tanssisarjansa "Ensimmäinen rakkaus". Suosittu tanssiryhmä matkustaa nyt ympäri maata esiintyen tehtaiden ja kylien kulttuuritaloissa. Yhtye laajentaa jatkuvasti ohjelmistoaan, parhaillaan on harjoituksen alaisena uusi unkarilainen tanssisommitelma "Morsiamen katsonta" ja kolme bulgarialaista tanssia.

UNKARILAISTEN MIEKKAILIJAIN MENESTYS WIENIN KILPAILUISSA. Parhaat unkarilaiset miekkailijat osallistuivat kansainvälisiin miekkailumestaruuskilpailuihin, jotka pidettiin marraskuun 27—29 p:nä Wienissä. Miesten florettikilpailussa tuli unkarilainen Endre T i l l y ensimmäiseksi ja naisten florettikilpailun voitti nuori unkaritar Kató K i s s. Kalpamiekkailun voitti sveitsiläinen H e b e l ja toiseksi tuli B a l t h a z á r Unkarista. Unkarilaisten loistavat suoritukset säiläkilpailujen aikana kirvoittivat useasti yleisön taholta myrskyisät suosionosoitukset. Säilämiekan henkilökohtaisen kilpailun voitti Lontoon olympiamestari Aladár G e r e v i c h ja toisena oli Rudolf K á r p á t i. Kolmas unkarilainen, joka osallistui loppukilpailuihin saavuttaen neljännen sijan, oli Bertalan P a p p. Unkari voitti yhdistetyn pistekilpailun saaden kansallisuuksien palkinnon.

SUOMALAISIA SANOMALEHTIMIEHIÄ BUDAPESTISSA. Kuusi suomalaista toimittajaa Liisa S u v a n t o (Turun Sanomat), Henrik von B o n s d o r f f (Hufvudstadsbladet), Veikko P e k k a r i n e n (Karjalainen), Kalevi L e i n o n e n (Ilkka), Pauli M a r t i n m ä k i (Työkansan Sanomat) ja Sulo M a n n i n e n (Suomen Sosialidemokraatti) ovat vierailleet Budapestissa Unkarin Ulkoministeriön kutsumina.

NEUVOSTOLIITON SÄVELTÄJÄIN UNKARILAIS-AIHEISIA SÄVELLYKSIÄ. Moskovan konservatorion suuressa salissa Valtion sinfoniaorkesteri esitti äskettäin Andrei Eshpain rapsodian "Unkarilaisia säveliä". Tämä nuori neuvostosäveltäjä on nykyisin Moskovan konservatorion oppilas. Hän tutustui ensimmäistä kertaa Unkarin kansanmusiikkiin Zoltán Kodályn Neuvostoliitonmatkan aikana ja on siitä lähtien antaumuksella tutkinut Unkarin kansanmusiikkia. Hänen sävellyksensä "Unkarilaisia säveliä" herätti vilkasta mielenkiintoa Neuvostoliiton säveltäjäin liiton kokouksessa.

"Suomi-Unkari"-lehden lukijoille

Jotta "Suomi-Unkari"-lehti kehittyisi yhä paremmaksi ja monipuolisemmaksi, yhä enemmän lukijakuntamme vaatimuksia ja tarpeita vastaavaksi, lehden arvoisia lukijoita pyydetään hyväntahtoisesti kirjoittamaan toivomuksistaan, arvosteluistaan ja parannusehdotuksistaan lehden toimitukselle.

Lehden toimitus olisi kiitollinen, jos sen ja lukijakunnan kesken syntyisi vilkas ja läheinen vuorovaikutus molempien osapuolten tyydytykseksi. Kirjeet pyydetään lähettämään "Suomi-Unkari"-lehden toimitukselle, Mikonkatu 8 A 13, Helsinki.

Suomi-Unkari Seura

Toimisto: Mikonkatu 8 A 13, Helsinki, puh. 52 823, toimisto avoinna joka arkipäivä klo 9—17.

Puheenjohtaja: Ele Alenius, Meritullink. 32 C. 22, puh. 39 185.

Sihteeri: Toivo Salonen, Pengerk. 17 C 91, puh. 52 823 ja 72 219.

